



Leidraad Wwft en Sanctiewet

Toelichting op de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme en de Sanctiewet 1977

Publicatiedatum: 19 oktober 2020

Autoriteit Financiële Markten

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten.

Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Leeswijzer	5
Deel I: Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme		7
2.	Wetgeving en toezicht	8
2.1	Doel en achtergrond van de Wwft	8
2.2	Toezicht AFM	8
2.3	Toezicht op grensoverschrijdende dienstverlening	9
3.	Beoordeling van risico's en beleid	10
3.1	Risicobeoordeling	10
3.2	Beleid en procedures	12
3.3	Groepsbeleid en procedures	13
4.	Inrichting bedrijfsvoering	14
5.	Het cliëntenonderzoek	15
5.1	Cliëntenonderzoek	15
5.2	Identificatie en verificatie identiteit van de (UBO's van de) cliënt	16
5.3	Doel en aard van de zakelijke relatie	20
5.4	Voortdurende controle	21
5.5	Introduceren van cliënten door een Wwft-instelling	22
5.6	Uitbesteding van het cliëntenonderzoek aan derden	23
5.7	Vereenvoudigd cliëntenonderzoek	23
5.8	Verscherpt cliëntenonderzoek	25
6.	Melding Ongebruikelijke Transacties	31
6.1	Objectieve en subjectieve indicatoren	31
6.2	Melden bij FIU	32
6.3	Vrijwaring	33
6.4	Geheimhouding	33
6.5	Incidentmelding	33
6.6	Follow-up	34
7.	Vastlegging, bewaarplicht en opleiding	35
7.1	Vastlegging en bewaarplicht	35
7.2	Opleiding	35
8.	Sectorspecifieke aandachtspunten	37
8.1	Beleggingsondernemingen	37

8.2	Beheerders van beleggingsinstellingen	37
8.3	Wealth management	38
8.4	Risico factoren voor beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen	39
8.5	Financiële dienstverleners	40
Deel II: Sanctiewet 1977		42
9.	Sanctiewet 1977	43
9.1	Toezicht AFM	43
9.2	Naleving Sanctieregelgeving	43

1. Inleiding

Deze leidraad is bedoeld voor beleggingsondernemingen, (beheerders van) beleggingsinstellingen, icbe's, financiële dienstverleners voor zover deze financiële dienstverleners bemiddelen in levensverzekeringen en financiële dienstverleners die gebruik maken van het Nationaal Regime (en daardoor als beleggingsonderneming kwalificeren), alsmede bijkantoren in Nederland van dit soort instellingen met een zetel buiten Nederland. De leidraad dient in samenhang te worden gelezen met de '[Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme \(Wwft\)](#)' van de ministeries van Financiën en Justitie en Veiligheid.

De leidraad is herzien in verband met nieuwe regelgeving, zoals de instelling van het Ultimate Beneficial Owners (UBO-)register. Daarnaast was er bij ondernemingen behoefte aan meer toelichting.

De AFM wil met de publicatie van deze leidraad enkele handvatten bieden en inzicht geven in de verschillende verplichtingen uit de Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme (Wwft) en de Sanctiewet 1977 (Sanctiewet). Deze leidraad is geen juridisch bindend document of beleidsregel van de AFM als bedoeld in [artikel 1:3, vierde lid, Algemene wet bestuursrecht \(Awb\)](#) en heeft of beoogt geen rechtsgevolg. Dit document dient dan ook te worden gezien als een toelichting op de Wwft en de Sanctiewet.

Deze leidraad heeft niet de status van wet- en regelgeving. De beschreven visie is niet noodzakelijkerwijs de enige manier om invulling te geven aan de vereisten uit de Wwft en de Sanctiewet. De voorbeelden genoemd in deze leidraad zijn niet uitputtend, zullen niet altijd als voldoende zijn aan te merken en zijn slechts bedoeld ter illustratie van een aantal wettelijke verplichtingen. Het staat een instelling vrij om op een andere wijze invulling te geven aan de vereisten uit de Wwft en de Sanctiewet voor zover het beoogde resultaat wordt bereikt.

1.1 Leeswijzer

De leidraad bestaat uit twee delen: [deel I](#) (hoofdstuk 2 tot en met 8) behandelt de Wwft en [deel II](#) (hoofdstuk 9) gaat over de Sanctiewet.

In hoofdstuk 2 leest u over de achtergrond en het doel van de Wwft, alsook het toezicht van de AFM op basis van de Wwft. Hoofdstuk 3 gaat in op de verplichting op het maken en vastleggen van een risicoanalyse ten aanzien van witwas- en terrorismefinancieringsrisico's en het opstellen van beleid en procedures. Ook wordt er kort ingegaan op de verplichting van het opstellen van groepsbeleid en procedures, indien een instelling internationaal opereert. In hoofdstuk 4 komt een aantal verplichtingen ten aanzien van de inrichting van de bedrijfsvoering aan de orde, zoals het inrichten van een compliance- en auditfunctie. In hoofdstuk 5 komt een belangrijke verplichting uit de Wwft aan de orde, te weten het uitvoeren van cliëntenonderzoek. Hierbij is speciale aandacht voor vereenvoudigd en verscherpt cliëntenonderzoek. In hoofdstuk 6 wordt de andere belangrijke verplichting uit de Wwft behandeld, te weten de verplichting om

ongebruikelijke transacties bij de FIU Nederland te melden. In het hoofdstuk worden onder meer voorbeelden gegeven van omstandigheden die kunnen leiden tot het melden van een ongebruikelijke transactie. In hoofdstuk 7 worden zowel de bewaarplicht als de plicht tot het volgen van (periodieke) opleidingen toegelicht. In hoofdstuk 8 wordt een aantal sectorspecifieke aandachtspunten uiteengezet, bedoeld voor beleggingsondernemingen, (beheerders) van beleggingsinstellingen, financiële dienstverleners die bemiddelen in levensverzekeringen en financiële dienstverleners die gebruik maken van het Nationaal Regime (en daardoor als beleggingsonderneming kwalificeren). Tot slot wordt in hoofdstuk 9 de Sanctiewet behandeld, waarbij aandacht wordt besteed aan de verplichtingen op grond van die wet en de wijze waarop een instelling hieraan kan voldoen.

De AFM houdt ook toezicht op de Wwft BES. De AFM heeft een specifieke [handleiding met betrekking tot de Wwft BES](#) opgesteld.

Deel I: Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

2. Wetgeving en toezicht

2.1 Doel en achtergrond van de Wwft

De Wwft heeft als doel witwassen en terrorismefinanciering te bestrijden. Witwassen houdt in dat illegaal verkregen vermogen legaal wordt gemaakt, zodat de illegale herkomst niet langer zichtbaar is. Er is sprake van terrorismefinanciering als vermogen wordt gebruikt om terroristische activiteiten mogelijk te maken.

De Wwft is per 1 augustus 2008 in werking getreden. Met de invoering van de Wwft werden de Wet identificatie bij dienstverlening (Wid) en de Wet melding ongebruikelijke transacties (Wet MOT) samengevoegd. De inwerkingtreding van de Wwft diende ter implementatie van de Europese richtlijn tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (de derde anti-witwasrichtlijn).

Vierde anti-witwasrichtlijn en UBO-register

Op 25 juli 2018 is de vierde anti-witwasrichtlijn in de Wwft geïmplementeerd.

Uit de (gewijzigde) vierde anti-witwasrichtlijn volgt ook dat alle EU-lidstaten een UBO-register moeten hebben. Het UBO-register is in Nederland op 27 september 2020 actief geworden. Ondernemingen zijn verplicht om hun uiteindelijke eigenaren of de personen die zeggenschap hebben in het UBO-register in te schrijven. Het Nederlandse UBO-register gaat deel uitmaken van het Handelsregister van de Kamer van Koophandel (KVK). Een deel van de UBO-gegevens in het register wordt openbaar.

Vijfde anti-witwasrichtlijn

Per 21 mei 2020 is de herziene vierde anti-witwasrichtlijn (ook wel de vijfde genoemd) geïmplementeerd in de Wwft. De belangrijkste wijzigingen in de Wwft hebben betrekking op virtuele valuta, maatregelen met betrekking tot hoog risico derde landen, anonieme prepaidkaarten en informatie-uitwisseling tussen bevoegde autoriteiten.

2.2 Toezicht AFM

De AFM is in Nederland de verantwoordelijke toezichthouder voor het Wwft-toezicht op beleggingsondernemingen, (beheerders van) beleggingsinstellingen, icbe's, financiële dienstverleners voor zover deze financiële dienstverleners bemiddelen in levensverzekeringen en financiële dienstverleners die gebruik maken van het Nationaal Regime (en daardoor als beleggingsonderneming kwalificeren), alsmede bijkantoren en dochterondernemingen in Nederland van dit soort instellingen met een zetel buiten Nederland. Deze instellingen hebben een zelfstandige verantwoordelijkheid om aan de eisen uit de Wwft te voldoen.

De AFM is op grond van artikel 1d, derde lid, Wwft tevens belast met het toezicht op de naleving van de Verordening (EU) nr. 1031/2010 van de Europese Commissie van 12 november 2010 inzake

de tijdstippen, het beheer en andere aspecten van de veiling van broeikasgasemissierechten overeenkomstig Richtlijn 2003/87/EG.

De AFM houdt ook toezicht op de Wwft BES. De AFM heeft een [specifieke handleiding met betrekking tot de Wwft BES opgesteld](#).

2.3 Toezicht op grensoverschrijdende dienstverlening

Buitenlandse instellingen kunnen activiteiten verrichten in Nederland, bijvoorbeeld door het grensoverschrijdend verlenen van diensten of het vestigen van een bijkantoor in Nederland. Voor sommige activiteiten moeten zij de Wwft naleven.

Inkomende bijkantoren/dienstverlening in Nederland

De AFM houdt (onder meer) toezicht op de bijkantoren in Nederland van beleggingsinstellingen, beleggingsondernemingen, icbe's en financiële dienstverleners die bemiddelen in levensverzekeringen met een zetel buiten Nederland.¹

Instellingen zonder bijkantoor in Nederland, maar met zetel in een EU-lidstaat, moeten bij het grensoverschrijdend verlenen van (financiële) diensten naar Nederland, zich houden aan de in het land van herkomst geldende anti-witwasregelgeving. De toezichthouder in de betreffende EU-lidstaat houdt het toezicht.

Ten aanzien van beleggingsinstellingen, beleggingsondernemingen, icbe's en financiële dienstverleners die bemiddelen in levensverzekeringen met zetel in derde landen, die naar Nederland grensoverschrijdende diensten verlenen, houdt de AFM toezicht.

Uitgaande bijkantoren/ dienstverlening in buitenland

Als een in Nederland gevestigde instelling een bijkantoor of dochteronderneming opent in een andere EU-lidstaat, wordt verwacht dat de in Nederland gevestigde instelling erop toeziet dat haar vestigingen de anti-witwasregelgeving van de ontvangende lidstaat naleven.² De AFM houdt ook toezicht op deze verplichting.

Als een in Nederland gevestigde instelling een bijkantoor of dochteronderneming opent in een derde land, dan is die instelling verplicht om te controleren of de anti-witwasregelgeving in dat derde land minder verstrekkend is dan de Wwft. Als dit het geval is, dan moet de instelling ervoor zorgen dat haar bijkantoor of haar dochteronderneming voldoet aan de Wwft.³ De AFM houdt toezicht op de naleving van deze verplichting van instelling en daarmee op uitgaande bijkantoren die zijn gevestigd in derde landen.

¹ Artikel 1a, derde lid, onder k Wwft en artikel 1d, eerste lid, onder b Wwft.

² Zie artikel 2 Wwft, artikel 2f Wwft en *Kamerstukken II 2017-2018*, 34 808, nr. 3, p. 42-43.

³ Zie artikel 2 Wwft.

3. Beoordeling van risico's en beleid

Instellingen dienen een beoordeling van de eigen risico's op witwassen en financieren van terrorisme op te stellen, vast te leggen en actueel te houden. Op verzoek moet deze risicobeoordeling aan de AFM worden verstrekt. Bij een dergelijke risicobeoordeling analyseert de instelling de witwas- en terrorismefinancieringsrisico's die zich kunnen voordoen ten aanzien van risicofactoren die verband houden met het type cliënt, product, dienst, transactie en leveringskanaal en met landen of geografische gebieden. Vervolgens beoordeelt de instelling de effectiviteit van de beheersmaatregelen die tegenover deze inherente risico's staan, waarna de hiaten in de bestaande beheersmaatregelen kunnen worden bepaald. Aan de hand hiervan moet worden bekeken welke aanvullende maatregelen getroffen moeten worden. Deze risicobeoordeling ligt ten grondslag aan de ontwikkeling van het beleid, procedures en maatregelen, om de geïdentificeerde risico's te beperken en effectief te beheersen.

3.1 Risicobeoordeling

Op grond van artikel 2b Wwft dient een instelling te beschikken over een risicobeoordeling en de resultaten van de risicobeoordeling vast te leggen en actueel te houden. Een instelling dient voor het maken van een risicobeoordeling in ieder geval rekening te houden met de risicofactoren, bedoeld in bijlage III bij de [herziene vierde anti-witwasrichtlijn](#). Dit betreft cliënt, product-, dienst-, transactie- of leveringskanaalgebonden en geografische risicofactoren.

Cliëntrisico

De instelling heeft bij het in kaart brengen van het cliëntrisico de vrijheid om haar eigen afweging te maken. Wel zijn er categorieën die een hoger risico met zich mee kunnen brengen en die ertoe kunnen leiden dat de instelling aanvullende maatregelen dient te treffen. Hierbij valt te denken aan rechtspersonen met een ingewikkelde structuur, 'high-net worth individuals', instellingen die niet onderworpen zijn aan een vorm van toezicht, en cliënten met beroepen waarvoor geldt dat er een nauwe verwantschap bestaat met witwassen en fraude. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan cliënten die werkzaam zijn in branches waar veel contant geld beschikbaar is (bijvoorbeeld in de horeca, massagesalons, autohandel, schroothandel). Verder kan worden gedacht aan cliënten die hun transacties in ongebruikelijke omstandigheden (laten) uitvoeren. Het gaat dan om bijvoorbeeld frequente en onverklaarbare overstappen naar andere instellingen, onverklaarbare verschuivingen tussen rekeningen in verschillende geografische locaties.

Product-, dienst- en transactierisico

Ook bij het bepalen van product-, dienst- en transactierisico's heeft de instelling de vrijheid om haar eigen afweging te maken. Bij de bepaling van dergelijke risico's kan een instelling onder meer denken aan investeringen in moeilijk waardeerbare goederen (kunst, antiek, whisky, vastgoed), vermogensbeheer met private banking kenmerken, transacties uitgevoerd door middel van private bilaterale overeenkomsten, nieuwe of vernieuwende producten/diensten en technologieën, crypto-producten of producten met een ongebruikelijke complexiteit. Ook het samenwerken met andere financiële instellingen die zich in een risicoland bevinden (bijvoorbeeld

feeder funds in off shore gebieden) kan als hoger risico te worden geïdentificeerd. Indien er sprake is van hoog risico dient de instelling de procedures en maatregelen daarop aan te passen. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan differentiatie wat betreft opleiding. Als een bepaalde afdeling binnen een instelling zich bezighoudt met risicovolle producten of diensten, kunnen medewerkers extra en specifieke trainingen krijgen. Ook zijn hierbij risico's die voortvloeien uit de combinatie van cliënt en product relevant. De instelling moet deze cliënt-product combinatie meenemen bij het indelen van de cliënt in een risicocategorie en bij het monitoren van de relatie.

Leveringskanaalrisico

Bij het bepalen van het leveringskanaalrisico kan gedacht worden aan het gebruik van (buitenlandse) intermediairs en de vraag of het contact met cliënten fysiek plaatsvindt of dat er slechts digitaal contact met cliënt plaatsvindt. Indien de instelling cliënt niet fysiek ziet of spreekt, zal zij andere middelen in moeten zetten om een goed beeld te kunnen krijgen van cliënt, om zo eventuele risico's goed in te kunnen schatten.

Landenrisico

De instelling voert het verscherpte cliëntenonderzoek uit indien de staat waar de cliënt woonachtig of gevestigd is of zijn zetel heeft op grond van artikel 9 van de herziene vierde anti-witwasrichtlijn door de Europese Commissie is aangewezen als staat met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme. Het overzicht van staten die zijn aangewezen door de Europese Commissie als staten met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme kunt u vinden op de [website van de Europese Commissie](#). Verder houdt de instelling ook rekening met andere landen en gebieden die een hoog risico kunnen opleveren. Een instelling heeft bij het inschatten van het landenrisico de vrijheid om haar eigen afweging te maken. Een indicatie kan zijn als landen of geografische gebieden door onafhankelijke bronnen zijn geïdentificeerd als hoog niveau van corruptie of andere criminele activiteiten (bijv. op basis van de Corruption Perception Index van Transparency International). De instelling dient hierbij in elk geval rekening te houden met publicaties van Financial Action Task Force (**FATF**) waarin zij verschillende risicolanden en -gebieden identificeert die in onvoldoende mate een systeem ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering hebben opgezet. De publicaties zijn te vinden op de website van FATF en worden jaarlijks in februari, juni en oktober herzien (indien daar aanleiding voor is). Van instellingen wordt verwacht dat zij op de hoogte zijn van de inhoud van deze publicaties en gepaste maatregelen treffen indien dat nodig mocht zijn. Ook landen waartegen de VN of de EU-sancties hebben uitgevaardigd, worden als hoogrisicolanden beschouwd.

Onacceptabel risico

Instellingen moeten ook beleid opstellen en vastleggen voor het geval er sprake is van cliënten die een onacceptabel risico vormen. Als er sprake is van onacceptabele risico's, mag de instelling de cliënt niet accepteren dan wel moet zij waar nodig de bestaande relatie met de cliënt beëindigen. Om te waarborgen dat op een adequate manier afscheid kan worden genomen van bestaande cliënten, stelt de instelling een cliënt exit beleid op. Hierin geeft zij aan onder welke omstandigheden en volgens welke procedures en termijn de relatie met de cliënt wordt beëindigd. Enkele voorbeelden van onacceptabele risico's zijn:

- (potentiële) relaties die op Sanctielijsten voorkomen;
- shellbanks (banken die geen fysieke aanwezigheid hebben in het land waar ze gevestigd zijn maar wel een vergunning hebben);
- rechtspersonen met een ondoorzichtige organisatiestructuur (vooral als met deze structuur beoogd wordt belastingen te ontduiken);
- natuurlijke personen van wie en rechtspersonen waarvan het vermoeden bestaat dat ze betrokkenheid hebben bij een criminele organisatie;
- cliënten die anoniem wensen te blijven dan wel valse identiteitsgegevens verstrekken;
- cliënten die de wettelijk vereiste informatiedocumenten weigeren te verstrekken;
- professionele tegenpartijen die niet over de vereiste vergunningen beschikken, zogenaamde illegale financiële ondernemingen. NB: Zowel AFM als DNB beschikken over openbare registers waarin de toegelaten financiële instellingen zijn opgenomen. Hierin kan worden nagegaan of een instelling over een vergunning of registratie beschikt.

Opzet van de risicobeoordeling

De stappen die de instelling neemt om witwas- en terrorismefinancieringsrisico's binnen haar bedrijf te identificeren en te beoordelen, moeten evenredig zijn met de aard en omvang van de instelling. Indien een instelling geen complexe producten of diensten aanbiedt en een beperkte of geen internationale blootstelling heeft, hoeft de risicobeoordeling niet al te ingewikkeld of geavanceerd te zijn.

Beheerders van beleggingsinstellingen kunnen de risicoanalyse op grond van de Wwft opnemen in hun systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) die op grond van artikel 17 BGfo reeds gemaakt moeten worden. Voor beleggingsondernemingen en financiële dienstverleners bestaat de expliciete verplichting tot het hebben van een SIRA niet op grond van het BGfo, maar zij dienen wel op grond van de Wwft een risicobeoordeling op te stellen.

Belangrijk bij het opstellen van een risicobeoordeling is dat de risico's niet te algemeen worden geformuleerd en zijn toegespitst op de aard en de omvang van de instelling. In een risicobeoordeling wordt bijvoorbeeld niet het algemene potentiële risico van PEP's ('politically-exposed person') beschreven, maar wordt ingegaan op de vraag of de instelling PEP's in haar cliëntenbestand heeft, en zo ja, of dit binnenlandse of buitenlandse PEPs zijn, en welke specifieke risico's dit met zich meebrengt. De risico's dienen voorts realistisch te worden ingeschat door de onderneming en niet standaard, zonder motivatie, op 'laag' ingeschat.

3.2 **Beleid en procedures**

Op grond van artikel 2c Wwft dienen instellingen over gedragslijnen, procedures en maatregelen te beschikken om de risico's op witwassen en financieren van terrorisme te beperken en effectief te beheersen, passend bij de aard en omvang van de onderneming. De risico's zijn inzichtelijk gemaakt door de risicobeoordeling van de instelling (ex artikel 2b Wwft). Naast de eigen risicobeoordeling moeten ook de supranationale risicobeoordeling ([SNRA](#)) en nationale

risicobeoordeling (NRA)⁴ bij het beleid worden betrokken. De supranationale risicoanalyse wordt opgesteld door de Europese Commissie. Daarin worden specifieke, grensoverschrijdende bedreigingen die van invloed zouden kunnen zijn op de interne markt van de Europese Unie in kaart gebracht. Daarnaast verrichten lidstaten een nationale risicoanalyse om de risico's op witwassen en financieren van terrorisme in de betreffende lidstaat vast te stellen. Het beleid dient met regelmaat aan toetsing te worden onderworpen, mede op basis van de actualisering van de risicobeoordelingen.

Het beleid moet worden uitgewerkt in heldere, eenvoudig toegankelijke procedures voor onder meer risicoprofiel van cliënten (bijvoorbeeld een risicomatrix op grond waarvan cliënten in risicocategorieën worden ingedeeld), voortdurende controle en controles ten aanzien van PEP's en sanctieregelgeving. Ook bevat het beleid een duidelijke beschrijving en toekenning van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden binnen de onderneming.

3.3 Groepsbeleid en procedures

Als een in Nederland gevestigde instelling een bijkantoor of dochteronderneming opent in een derde land (dus buiten Europa), dan is die instelling verplicht om te controleren of de anti-witwasregelgeving in dat derde land minder verstrekkend is dan de Wwft. Als dit het geval is, dan moet zij ervoor zorgen dat haar bijkantoor of haar dochteronderneming toch voldoet aan de Wwft. De instelling is daarvoor verplicht om groepsbeleid en procedures op te stellen voor de naleving van de Wwft die gelden voor de gehele groep, dus ook voor de vestigingen in een derde land. Daarnaast zorgen deze instellingen ervoor dat het groepsbeleid en de procedures effectief worden toegepast.⁵

⁴ [National Risk Assessment Witwassen 2019](#) en [National Risk Assessment Terrorismefinanciering 2019](#)

⁵ Zie artikel 2 Wwft e.v.

4. Inrichting bedrijfsvoering

Instellingen dienen een van de personen die het dagelijks beleid van de instelling bepalen aan te wijzen als verantwoordelijk voor de naleving door de instelling van de Wwft. Deze aangewezen dagelijks beleidsbepaler moet binnen de instelling verantwoordelijk zijn voor het toezien op de naleving van de Wwft. De gedragslijnen, procedures en maatregelen worden goedgekeurd door de personen die het dagelijks beleid van een instelling bepalen. Verder zijn instellingen verplicht om, voor zover dit evenredig is aan de aard en de omvang van de instelling, te voorzien in de invulling van een compliancefunctie.

Bij 'aard en omvang' gaat het om een combinatie van factoren, dus niet alleen de grootte van de instelling naar aantal medewerkers, maar ook bijvoorbeeld naar beheerd vermogen, aantal cliënten, aantal buitenlandse of risicovolle cliënten en soorten producten. Een beleggingsonderneming met twee medewerkers, maar met enkel zeer risicovolle buitenlandse cliënten zal bijvoorbeeld een compliance functie in moeten richten, terwijl dat voor eenzelfde beleggingsonderneming met enkel Nederlandse laag risico cliënten niet voor de hand ligt.

De compliancefunctie is gericht op het controleren van de naleving van wettelijke regels en interne regels die de instelling zelf heeft opgesteld. Het ligt voor de hand dat de toetsing en het actualiseren van de risicobeoordeling en beleid door de compliancefunctie wordt uitgevoerd. Bovendien is de persoon die is belast met de compliancefunctie verantwoordelijk voor het melden van ongebruikelijke transacties en het verstrekken van de benodigde informatie aan de Financial Intelligence Unit Nederland (FIU-NL). Dit ziet puur op het verstrekken, en betekent niet dat het doen van de melding niet kan worden afgestemd met anderen, zoals de beleidsbepaler(s). Overigens zal het aanmerken van een transactie als ongebruikelijk doorgaans de verantwoordelijkheid zijn van de eerstelijns functie (de medewerkers verantwoordelijk voor de uitvoering van de dienstverlening van de instelling).

Indien dit evenredig is aan de aard en omvang van de instelling, moet worden voorzien in een onafhankelijke auditfunctie. Voor de toepassing van de Wwft dient de auditfunctie de naleving van de Wwft door de instelling, alsmede de uitoefening van de compliancefunctie, op onafhankelijke wijze te controleren.

Tot slot dient een instelling over procedures te beschikken die haar werknemers, of personen in een vergelijkbare positie in staat stellen om een overtreding van de Wwft intern te melden. Deze procedures moeten voorzien in een onafhankelijke en anonieme wijze voor het doen van meldingen. Naast het bovenstaande biedt de AFM de mogelijkheid om misstanden bij het [Meldpunt Financiële Markten](#) te melden.

5. Het cliëntenonderzoek

In dit hoofdstuk worden de verschillende facetten van het doen van cliëntenonderzoek belicht.

Als eerste wordt een algemene toelichting gegeven op de verplichting tot het doen van cliëntenonderzoek (paragraaf 5.1). Paragraaf 5.2 gaat in op de identificatie en verificatie van de identiteit van de (UBO's van) cliënt en de documenten die daarvoor gebruikt kunnen worden. Ook het UBO-begrip, het begrip 'Pseudo-UBO' en het UBO-register komen aan de orde. Paragraaf 5.3 behandelt het vaststellen en vastleggen van het doel en aard van de zakelijke relatie. In paragraaf 5.4 wordt ingegaan op de voortdurende controle op cliënt en de verrichte transacties, waarbij aan de orde komen: het monitoren van transacties, (periodieke) reviews en – zo nodig – het vaststellen en vastleggen van de bron van de middelen. Paragraaf 5.5 behandelt het introduceren van cliënten door een Wwft-instelling en paragraaf 5.6 het uitbesteden van cliëntenonderzoek. Vervolgens wordt ingegaan op de mogelijkheid van vereenvoudigd cliëntenonderzoek en de voorwaarden die daarvoor gelden (paragraaf 5.7). Hierbij wordt ook ingegaan op het cliëntenonderzoek bij beursvennootschappen. Tot slot wordt toegelicht wanneer verscherpt cliëntenonderzoek geboden is en aan welke eisen deze vorm van cliëntenonderzoek dient te voldoen (paragraaf 5.8). Hierbij wordt speciale aandacht besteed aan:

- beheersmaatregelen bij het doen van verscherpt cliëntenonderzoek en voorbeelden daarvan;
- de omstandigheid dat een cliënt fysiek niet aanwezig is;
- de mogelijkheid om innovatieve oplossingen in te zetten en de voorwaarden die daarvoor gelden;
- hoog risico staten;
- het PEP-begrip en de wijze waarop het verscherpt cliëntenonderzoek dient te worden ingericht;
- het begrip 'correspondentrelatie' en de wijze waarop het verscherpt cliëntenonderzoek dient te worden ingericht.

5.1 Cliëntenonderzoek

De Wwft schrijft voor dat een instelling een cliëntenonderzoek moet uitvoeren voordat zij een zakelijke relatie aangaat of een transactie uitvoert. De achtergrond hiervan is dat instellingen alleen relaties aan moeten gaan met of transacties uitvoeren voor personen die hun integriteit niet kunnen schaden.

Het begrip 'cliënt' is ruim gedefinieerd in de Wwft. Een cliënt is in artikel 1, eerste lid, Wwft gedefinieerd als een 'natuurlijke persoon of rechtspersoon met wie een zakelijke relatie wordt aangegaan of die een transactie laat uitvoeren'. Het begrip 'zakelijke relatie' is gedefinieerd als 'zakelijke, professionele, of commerciële relatie tussen een instelling en een natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap, die verband houdt met de professionele activiteiten van die instelling en waarvan op het tijdstip dat het contact wordt gelegd, wordt aangenomen dat deze enige tijd zal duren'. Deze ruime definitie betekent dat ook relaties met professionele

tegenpartijen in het kader van de kernactiviteiten van de instelling onder de Wwft vallen, zoals relaties met andere instellingen en dienstverleners.

Het cliëntenonderzoek stelt de instelling in staat om:

- de cliënt te identificeren;
- diens identiteit te verifiëren;
- de uiteindelijke belanghebbende te identificeren en diens identiteit te verifiëren;
- doel en beoogde aard van de zakelijke relatie vast te stellen;
- de zakelijke relatie en zijn transacties te monitoren, met indien nodig onderzoek naar de bron van de middelen die bij de relatie of de transactie gebruikt worden;
- vast te stellen of de natuurlijke persoon die de cliënt vertegenwoordigt daartoe bevoegd is en deze persoon te identificeren en diens identiteit te verifiëren.

Bij het bepalen in welke mate cliëntenonderzoeksmatregelen moeten worden toegepast beoordeelt de instelling het witwasrisico en het risico op terrorismefinanciering. Op basis van de risicogevoeligheid van een cliënt, transactie, product of dienst dient een instelling te bepalen hoe verstrekkend die maatregelen zijn. Hierbij houdt de instelling ook rekening met het doel van een rekening of een relatie, de omvang van de activa die door een cliënt worden gedeponerd of de omvang van de gesloten transacties, en de regelmaat of de duur van de zakelijke relatie.

Ten aanzien van cliënten die reeds op grond van de Wwft van voor de wetwijziging van 25 juli 2018 zijn geaccepteerd, geldt op grond van artikel 38 Wwft dat een revisie dient plaats te vinden van (delen van) het cliëntenonderzoek bij eerste gelegenheid. In veel gevallen is er sprake van een eerste gelegenheid bij klantcontact. De eerste gelegenheid is echter ook het moment waarop de instelling op grond van de risicogevoeligheid van de cliënt aanleiding heeft om cliëntenonderzoek te doen. Bestaande cliëntendossiers dienen op risico gebaseerde wijze te worden herzien, waarbij dus de cliëntendossiers met een hoog risico eerst worden herzien.⁶

5.2 Identificatie en verificatie identiteit van de (UBO's van de) cliënt

Het cliëntenonderzoek bestaat onder andere uit het identificeren van de cliënt en het verifiëren dat de opgegeven identiteit overeenkomt met de werkelijke identiteit. Tijdens het onderzoek kijkt de onderneming of een cliënt voor zichzelf optreedt of voor een ander, waarbij het belangrijk is om alert te zijn op het eventuele gebruik van stromannen. Indien de cliënt voor een ander optreedt, dient de ander ook aan het cliëntenonderzoek te worden onderworpen.

Bij de identificatie van de cliënt kan worden afgegaan op de door de cliënt verstrekte gegevens, bijvoorbeeld door het laten invullen van een (web)formulier. Verifiëren van de identiteit is het vaststellen dat de opgegeven identiteit overeenkomt met de werkelijke identiteit. Toegestane middelen om de identiteit te verifiëren zijn, bij natuurlijke personen:

- een geldig paspoort, identiteitskaart, rijbewijs;
- een geldige identiteitskaart of rijbewijs uit een lidstaat;

⁶ Dit betekent dat de cliëntendossiers met een hoger risico bij publicatie van deze leidraad herzien zullen zijn.

- reisdocumenten voor vluchtelingen en vreemdelingen;
- vreemdelingendocumenten.

Van documenten die niet afkomstig zijn van overheidsinstanties of rechterlijke instanties, zoals studentenpassen, werknemerspassen en afschriften van bijvoorbeeld nuts- of telecombedrijven, staat niet vast dat daaraan adequate identificatie en verificatie aan vooraf is gegaan. Deze documenten volstaan daarom over het algemeen niet om de identiteit te verifiëren.

In de Richtsnoeren 'Identificatie en verificatie van persoonsgegevens' van de Autoriteit Persoonsgegevens, staat opgenomen dat een financiële instelling – als bewijs van de identificatieverplichting (reconstructieplicht) – ook een kopie van het gecontroleerde identiteitsdocument kan vastleggen. Dat hoeft overigens niet: de onderneming kan volstaan met het vastleggen van bepaalde gegevens zoals die uit het document blijken, bijvoorbeeld door deze over te schrijven. Op grond van de Wwft, artikel 33, bestaat er geen verplichting om het Burgerservicenummer (BSN) vast te leggen.

UBO's

De identificatie van de UBO speelt een rol als de cliënt van de instelling een juridische entiteit is. Het moet duidelijk zijn welke natuurlijke persoon - uiteindelijk - achter de juridische entiteit zit. De instelling moet redelijke maatregelen nemen om er zeker van te zijn dat de opgegeven identiteit van de UBO overeenstemt met de werkelijke identiteit alsmede wat de aard en omvang van het gehouden uiteindelijk belang is. Bij vennootschapsstructuren is het uitgangspunt dat de instelling de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt kent, en ook begrijpt. Dit betekent bijvoorbeeld dat bij een ingewikkelde structuur bestaande uit vele ondernemingen, de instelling meer inspanning verricht om deze (internationale) structuur van de cliënt te begrijpen dan voor een Nederlandse besloten vennootschap met een directeur-groootaandeelhouder.

De begripsomschrijving van uiteindelijke belanghebbende staat in artikel 1 Wwft. De twee criteria die van belang zijn om een persoon te kwalificeren als UBO betreffen het houden van het uiteindelijke eigendom of het hebben van de uiteindelijke zeggenschap in een cliënt, via het houden van aandelen, stemrechten, eigendomsbelang of andere middelen. In artikel 3 van het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 staat vervolgens een nadere uitwerking welke personen als UBO dienen te worden aangemerkt.

- Voor B.V.'s en N.V.'s is dat de natuurlijke persoon die direct of indirect voor meer dan 25% economisch gerechtigd is tot de vennootschap, dan wel degene die de zeggenschap uitoefent. Beursvennootschappen zijn uitgezonderd van deze 25% regel, zie voor meer informatie over UBO's bij beursvennootschappen de alinea hieronder;
- Voor stichtingen en verenigingen is dat de natuurlijke persoon die direct of indirect een eigendomsbelang heeft van meer dan 25%, dan wel meer dan 25% van de stemmen kan uitoefenen ingeval van een statutenwijziging, dan wel de feitelijke zeggenschap heeft over de rechtspersoon;

- Voor de V.O.F., maatschap, C.V. en rederij is dat de natuurlijke persoon die direct of indirect een eigendomsbelang heeft van meer dan 25%, dan wel meer dan 25% van de stemmen kan uitoefenen ingeval van beheersdaden en/of wijziging van de samenwerkingsovereenkomst;
- In het geval van een kerkgenootschap zijn de UBO's de natuurlijke personen die bij ontbinding van het kerkgenootschap als rechtsopvolger in het statuut van het kerkgenootschap zijn benoemd.

Van een trust moeten meer personen als uiteindelijk belanghebbende worden aangemerkt. Het betreft in ieder geval de trustees van een trust, maar ook de oprichter, eventuele protector en de begunstigden van een trust.

Ook natuurlijke personen met een kleiner belang kunnen als uiteindelijk belanghebbende worden aangemerkt, bijvoorbeeld omdat zij op andere wijze de uiteindelijke zeggenschap over een cliënt hebben. Uit de definitie van uiteindelijk belanghebbende volgt dat niet alleen natuurlijke personen die rechtstreeks het uiteindelijke eigendom of de uiteindelijke zeggenschap hebben in een rechtspersoon of onderneming als uiteindelijk belanghebbende moeten worden aangemerkt. Ook indien het uiteindelijk eigendom of de uiteindelijke zeggenschap indirect wordt gehouden, bijvoorbeeld door tussenkomst van een andere rechtspersoon of juridische constructie, zoals een trust of fonds voor gemene rekening, dient een natuurlijke persoon als uiteindelijk belanghebbende te worden aangemerkt.

UBO's bij beursvennootschappen

De hiervoor genoemde 25% regel voor B.V.'s en N.V.'s geldt niet voor de beursvennootschap die onderworpen is aan openbaarmakingsvereisten die een toereikende transparantie van eigendomsinformatie waarborgen. Het gaat om openbaarmakingsvereisten als bedoeld in de Transparantierichtlijn of gelijkwaardige internationale standaarden. Omdat op deze beursvennootschappen reeds openbaarmakingsvereisten van toepassing zijn, en dus eigendomsinformatie en daarmee de UBO's openbaar gemaakt worden, wordt het in deze gevallen niet nodig geacht de relevante natuurlijke personen nogmaals als uiteindelijk belanghebbende aan te merken. De Wwft en onderliggende regelgeving geven dus géén categorieën van natuurlijke personen die - in ieder geval - (op voorhand) moeten worden aangemerkt als UBO bij beursvennootschappen die zijn onderworpen aan de openbaarmakingsvereisten. Er wordt met andere woorden geen vervangende objectieve maatstaf (zoals de 25%-regel) gegeven.

Het is echter mogelijk dat een beursgenoteerde cliënt een UBO heeft. Een indicatie hiervoor is het percentage van het aandelenkapitaal dat vrij verhandelbaar is. Een instelling zou daarom een beoordeling moeten maken of er bij een beursgenoteerde cliënt sprake is van een UBO. Aldus is het aan de instelling om aan de hand van bepaalde criteria en informatie te beoordelen of de instelling een persoon als UBO van een beursvennootschap die is onderworpen aan openbaarmakingsvereisten aanmerkt. Een instelling kan dit beoordelen aan de hand van bijvoorbeeld jaarverslagen en andere openbare informatiebronnen. Het standpunt hierover van

de instelling dient te worden vastgelegd en te worden onderbouwd, bijvoorbeeld in het Wwft-beleid van de instelling.

Over de vraag of, en zo ja, hoe onderzoek gedaan dient te worden naar de UBO('s) van beursvennootschappen, zie de paragraaf 'vereenvoudigd cliëntenonderzoek'.

UBO-register

Vanaf 27 september 2020 zijn ondernemingen verplicht om hun uiteindelijke eigenaren of de personen die zeggenschap hebben in een zogeheten UBO-register in te schrijven. Het register waarin de UBO-informatie wordt opgenomen, zal onderdeel worden van het handelsregister en daarmee onder beheer vallen van de Kamer van Koophandel. Een deel van de UBO-informatie zal openbaar toegankelijk zijn.

De UBO-registratieplicht geldt voor de volgende organisaties:

- (niet-beursgenoteerde) bv's en nv's;
- overige rechtspersonen: stichtingen, UBO-plichtige verenigingen, onderlinge waarborgmaatschappijen en coöperaties;
- personenvennootschappen: maatschappen, vennootschappen onder firma, en commanditaire vennootschappen;
- rederijen;
- Europese naamloze vennootschappen (SEs);
- Europese coöperatieve vennootschappen (SCEs);
- Europees economisch samenwerkingsverbanden;
- kerkgenootschappen.

Voor Wwft-instellingen is een terugmeldingsplicht ingevoerd. Dat betekent dat de Wwft-instellingen verplicht zijn om aan de KvK door te geven indien zij vaststellen dat de (pseudo-)UBO-gegevens daarin niet correct of niet volledig zijn (discrepancies). Deze verplichting geldt niet indien een melding wordt gedaan aan de FIU-Nederland.

Tijdens de zogenaamde 'vulperiode' van 18 maanden volgend op de invoering van het UBO-register op 27 september 2020 hoeft op een nog niet gedane registratie in het UBO-register geen terugmelding worden gedaan. Dit is anders als er wel gegevens geregistreerd staan: in dat laatste geval geldt de terugmeldplicht ook binnen deze periode van 18 maanden.

Bij het aangaan van een nieuwe zakelijke relatie met een cliënt moet de instelling vaststellen of de UBO van de cliënt is opgenomen in het UBO-register. Daarbij zorgt de instelling er voor dat in het cliëntendossier een bewijs van inschrijving in het UBO-register zit. Dit is in aanvulling op de eigen verplichting van de instelling om de UBO te identificeren en de identiteit van de UBO te verifiëren. Bij het verrichten van het cliëntenonderzoek mogen instellingen zich niet uitsluitend verlaten op de informatie in het UBO-register. Dit betekent dat een instelling ook zelf onderzoek moet doen naar wie de UBO is.

'Pseudo-UBO'

In bepaalde specifieke gevallen kunnen alle personen behorend tot het hoger leidinggevend personeel (bijvoorbeeld de bestuurders of vennoten) worden genoteerd als UBO(s) (de 'Pseudo-UBO'). Bijvoorbeeld als er op grond van aandelen, stemrecht of eigendom geen UBO te achterhalen is. Deze regeling garandeert dat voor iedere rechtspersoon een UBO kan worden geregistreerd. Het aanwijzen van het hoger leidinggevend personeel is een uiterste terugvaloptie en kan alleen na uitputting van alle mogelijke middelen om de UBO te achterhalen en op voorwaarde dat er geen gronden voor verdenking bestaan, dan wel indien er enige twijfel bestaat of de UBO inderdaad de uiteindelijke eigenaar is of zeggenschap heeft.

Voor de toepassing van het begrip moet onder 'hoger leidinggevend personeel' het gehele statutair bestuur van de cliënt worden verstaan dan wel alle vennoten van een personenvennootschap. Dit geldt ook voor niet-uitvoerende bestuurders in een 'one tier'-bestuur.

Redelijke maatregelen

Met redelijke maatregelen wordt bedoeld dat de instelling in het kader van het cliëntenonderzoek een redelijke inspanning moet verrichten om de identiteit van de UBO te verifiëren. De verificatie van de identiteit vindt echter te allen tijde plaats. De intensiteit kan worden afgestemd op het risico van de cliënt of transactie. Dit betekent bijvoorbeeld dat bij hoger risico de instelling de verificatie van de identiteit van de UBO baseert op documenten en informatie uit betrouwbare en onafhankelijke bron. Een kopie van een identiteitsbewijs is bijvoorbeeld geen informatie uit betrouwbare en onafhankelijke bron. De instelling kan ten aanzien van de verificatie van de identiteit van de UBO niet uitsluitend volstaan met het navragen naar de identiteit van de UBO bij de cliënt (de zogenaamde UBO-verklaring). De instelling kan ten behoeve van de verificatie van de identiteit van een UBO, naast een identiteitsdocument, ook gebruikmaken van verschillende openbare bronnen en registers zoals het Handelsregister van de Kamer van Koophandel.

Als de instelling de identiteit van de UBO niet kan vaststellen en er evenmin een zogeheten 'pseudo-UBO' kan worden aangewezen (bijvoorbeeld omdat er verdenkingen zijn), dan dient zij geen zakelijke relatie aan te gaan met de cliënt en/of de gevraagde transactie niet uit te voeren.

5.3 Doel en aard van de zakelijke relatie

Het inwinnen van informatie over het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie stelt de instelling in staat om eventuele risico's van de dienstverlening aan de cliënt in te schatten. Een deel van de informatie zal doorgaans komen uit het contact voorafgaand aan het aangaan van de zakelijke relatie. De afgenomen diensten of producten kunnen een indicatie zijn voor het doel en beoogde aard van de zakelijke relatie. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een overeenkomst aantoonbaar in het dossier worden vastgelegd. Als de cliënt niet in Nederland woont of gevestigd is, zal de instelling aanvullende vragen moeten stellen om te achterhalen waarom deze in Nederland diensten of producten afneemt bij de instelling.

5.4 Voortdurende controle

Op grond van artikel 3, tweede lid, sub d, Wwft dient een instelling een voortdurende controle op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties uit te oefenen. Dit gebeurt door middel van het opstellen van een risicoprofiel van de cliënt op basis van het cliëntenonderzoek, het monitoren van transacties en periodieke review, met zo nodig een onderzoek naar de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of de transactie gebruikt worden. De instelling stelt hierover vragen en legt verklaringen en bewijsstukken in het cliëntdossier vast. De instelling moet vooraf indicatoren vaststellen op basis waarvan ze de diepgang van het onderzoek bepaalt. Vooral bij situaties met een hoger risico ligt het in de rede om door middel van onafhankelijke, betrouwbare bronnen de plausibiliteit van de bron van de middelen vast te stellen en vast te leggen.

Transactiemonitoring

Een voortdurende controle van de zakelijke relatie en de tijdens de duur van de relatie verrichte transacties is op grond van artikel 3, tweede lid, sub d Wwft verplicht. Dit om te kunnen beoordelen of de transacties overeenkomen met de kennis die de instelling heeft van de cliënt en het risicoprofiel van de cliënt.

Tijdens de acceptatie van een cliënt stelt een instelling een risicoprofiel op. Ook moet er een verwacht transactiepatroon worden gemaakt, waarin het voorgenomen individuele transactiegedrag van de cliënt inzichtelijk wordt gemaakt. Het transactieprofiel en risicoprofiel moeten beiden worden gebruikt bij het monitoren van transacties.

Het monitoren kan (al dan niet geautomatiseerd) aan de hand van concrete detectieregels, met bijbehorend drempelbedrag. Het is van belang dat de detectieregels en drempelbedragen aansluiten bij het type transactie en cliënt.

Eventuele afwijkende transactiepatronen kunnen voor de instelling ook reden zijn om melding van een ongebruikelijke transactie te doen bij de FIU. Omdat witwassen en het financieren van terrorisme een ernstig gevaar vormen voor de integere bedrijfsuitoefening van een instelling, kwalificeert een ongebruikelijke transactie vaak ook als incident. Het is aan de instelling om een inschatting te maken of de ongebruikelijke transactie als incident kwalificeert. Elk incident dient onverwijld door de instelling gemeld te worden bij de AFM.

Periodieke review en event driven review

Een instelling dient periodiek de informatie over de cliënt en, indien nodig, het risicoprofiel van de cliënt te actualiseren. In het beleid en de procedures moet worden beschreven op welke wijze en hoe vaak deze actualisering plaatsvindt. Er is daarbij een duidelijke cyclus per risicocategorie of klantenssoort, bijvoorbeeld hoog risico minstens één keer per jaar, midden risico minstens één keer per twee jaar, en laag risico binnen vijf jaar of op basis van een goed omschreven 'event driven review', dus een review naar aanleiding van een bepaalde gebeurtenis ('triggers'). Er zijn in het beleid ook gebeurtenissen benoemd wanneer de cliënt gereviewd zal worden.

Een onderdeel van het periodiek reviewen kan zijn dat de instelling naar externe signalen zoekt over cliënten ('bad press'). Dit kan zij door middel van een extern systeem of zelf doen, bijvoorbeeld door checks op de naam van de cliënt uitgevoerd in combinatie met andere zoektermen zoals bijvoorbeeld 'fraude', 'corruptie', 'terrorisme' en 'witwassen'.

De periodieke review van cliënten en het monitoren van transacties zijn complementaire processen, waar bij de periodieke review ook naar het transactieverleden moet worden gekeken.

Bron van de middelen

Bij het aangaan en monitoren van een zakelijke relatie is het uitgangspunt dat de instelling zo nodig de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of de transactie gebruikt wordt, kent. De instelling stelt hierover vragen en legt verklaringen en bewijsstukken in het cliëntdossier vast. De instelling moet vooraf indicatoren vaststellen op basis waarvan ze de diepgang van het onderzoek naar de bron van de middelen bepaalt. Vooral bij situaties met een hoog risico ligt het in de rede om door middel van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron de plausibiliteit van de bron van de middelen vast te stellen en vast te leggen. Het feit dat gelden afkomstig zijn van een rekening bij een Nederlandse bank, die ook onder Wwft-toezicht staat, hoeft niet per definitie te betekenen dat de instelling geen onderzoek hoeft te doen naar de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of de transactie gebruikt worden.

Indien de cliënt geen medewerking verleent aan een onderzoek naar de bron van de middelen dan mag de instelling geen transacties verrichten voor de cliënt en dient zij de zakelijke relatie te beëindigen of niet aan te gaan.

5.5 Introduceren van cliënten door een Wwft-instelling

Een instelling mag de gegevens (m.u.v. de gegevens die op grond van artikel 3, tweede lid, sub d Wwft, uit de voortdurende controle zijn verkregen) uit een reeds uitgevoerd cliëntenonderzoek overnemen indien het cliëntenonderzoek is verricht door een:

- advocaat of (kandidaat)notaris binnen de EU, en vergelijkbare juridische beroepen;
- een registeraccountant, accountant-administratieconsulent of belastingadviseur binnen de EU;
- een Nederlands trustkantoor;
- een gereguleerde banken en andere instellingen binnen de EU.

Volgens de wetgever mag dit omdat bovenstaande ondernemingen ook instellingen zijn in de zin van de Wwft of onder vergelijkbaar toezicht staan in een andere lidstaat. Het uitgangspunt is wel dat de instelling verantwoordelijk blijft voor het cliëntenonderzoek en de risicobeoordeling van de cliënt en beschikt over alle identificatie- en verificatiegegevens en overige gegevens inzake de identiteit van de cliënt, de UBO en de vertegenwoordiger. De AFM beveelt dan ook aan dat de instelling zich ervan vergewist dat de introducerende instelling adequate Wwft-procedures en maatregelen heeft en dat deze worden nageleefd, zeker indien een instelling structureel cliënten introduceert. De instelling die een cliënt geïntroduceerd krijgt, kan hiertoe de Wwft-procedures van de introducerende instelling opvragen en beoordelen en steekproefsgewijs toetsen of het

cliëntenonderzoek op een juiste manier heeft plaatsgevonden. De instelling die gebruik maakt van gegevens van een derde blijft echter zelf verantwoordelijk voor de voortdurende controle van haar cliënten en moet een eigen risicobeoordeling van de cliënt maken. Deze verantwoordelijkheid ziet ook op de bepalingen met betrekking tot het bewaren van bewijsstukken.

5.6 Uitbesteding van het cliëntenonderzoek aan derden

De wetgever heeft een apart artikel opgesteld voor uitbesteding van het cliëntenonderzoek aan 'een derde' (dus niet zijnde een Wwft-instelling): artikel 10 Wwft.

De instelling zal bij uitbesteding aan een derde goed in kaart moeten brengen waarom zij vertrouwt op het cliëntenonderzoek door deze derde. Net als bij introductie door een Wwft-instelling, geldt ook hier dat de instelling verantwoordelijk blijft voor het cliëntenonderzoek en de risicobeoordeling van de cliënt. Indien en voor zover de uitbesteding een structureel karakter draagt, is het vereist dat een schriftelijke overeenkomst ten grondslag ligt aan deze dienstverlening. Het is een verplichting van de instelling die de derde opdracht geeft om dit schriftelijk vast te leggen.

Let wel, voortdurende cliëntencontrole, waaronder transactiemonitoring, mag niet worden uitbesteed aan een derde partij⁷. Voortdurende cliëntencontrole mag wel worden 'uitbesteed' binnen de groep. Er kan dan namelijk niet van 'uitbesteden' zoals bedoeld in art. 10 Wwft worden gesproken, omdat er geen sprake is van het laten verrichten van werkzaamheden door een 'derde'. Het wordt gezien als een taakverdeling binnen de groep van de onderneming.

5.7 Vereenvoudigd cliëntenonderzoek

Wanneer een cliënt naar haar aard een laag risico op witwassen of financieren van terrorisme met zich brengt, kan de instelling volstaan met vereenvoudigd cliëntenonderzoek. Het vereenvoudigd cliëntenonderzoek houdt in dat de instelling aantoonbaar voldoende gegevens verzamelt en actueel houdt die onderbouwen dat kan worden volstaan met vereenvoudigd cliëntenonderzoek. Het cliëntenonderzoek kan in geen geval achterwege blijven, maar de intensiteit waarmee de cliëntenonderzoeksmatregelen worden toegepast, wordt afgestemd op het risico dat met het type cliënt, product, dienst, transactie en leveringskanaal en met landen of geografische gebieden gepaard gaat.

Anders dan voorheen het geval was, zijn in de huidige Wwft geen specifieke type cliënten aangewezen ten aanzien waarvan met een vereenvoudigd cliëntenonderzoek kan worden volstaan. Een instelling zal steeds van geval tot geval middels een risicobeoordeling voorafgaand aan het aangaan van een zakelijke relatie of transactie moeten beoordelen of sprake is van een laag risico. Indien sprake is van een bewezen laag risico, kan volstaan worden met het treffen van

⁷ Doordat het doorlopend monitoren van cliënten (artikel 3, tweede lid, onderdeel d, Wwft) niet in artikel 10, eerste lid, van de Wwft is opgenomen, is het uitgesloten dat een Wwft-instelling het doorlopend monitoren van cliënten aan een derde partij mag uitbesteden.

vereenvoudigde cliëntenonderzoeksmatregelen. Hierbij kan een instelling in ieder geval rekening houden met de niet-limitatieve lijst van laag risicofactoren in bijlage II van de herziene [vierde anti-witwasrichtlijn](#). In deze bijlage wordt bijvoorbeeld verwezen naar beursvennootschappen, overheden of overheidsbedrijven of levensverzekeringsspolissen met een lage premie.

Beursvennootschappen

Voorheen was in de Wwft opgenomen dat cliëntenonderzoek achterwege kon blijven indien de cliënt een beursvennootschap was, maar sinds de inwerkingtreding van de herziene vierde anti-witwasrichtlijn is dit (enkel) een laag risicofactor geworden. Hierdoor geldt geen uitsluiting meer van de verplichting tot het verrichten van het cliëntenonderzoek bij beursvennootschappen en hun UBO's. Het zijn van een beursvennootschap die is onderworpen aan bepaalde openbaarmakingsvereisten wordt in bijlage II van de herziene vierde anti-witwasrichtlijn genoemd als laag risico factor. Het is belangrijk dat instellingen niet zonder meer ervan uitgaan dat beursvennootschappen per definitie een lager risico met zich meebrengen. Er kunnen immers ook niet-clientgebonden risicofactoren spelen, verband houdend met bijvoorbeeld het type product, dienst of transactie en geografische risicofactoren. Zo kan het relevant zijn aan welke beurs de onderneming genoteerd is, waar deze vennootschap of beurs zich bevindt en is tevens van belang wat het percentage is van het aandelenkapitaal dat vrij verhandelbaar is. Dit betekent dat in ieder geval bij complexere cliëntendossiers het vereenvoudigd cliëntenonderzoek niet zomaar toepasbaar zal zijn op een beursgenoteerde vennootschap. Aldus dient altijd een risicoanalyse plaats te vinden dat op meer is gebaseerd dan de beursnotering en is het aan de instelling aan te tonen dat kan worden volstaan met vereenvoudigd cliëntenonderzoek.

De instelling dient hierbij te bepalen of er ten aanzien van cliënt openbaarmakingsvereisten gelden zoals bedoeld in de Transparantierichtlijn of dat er gelijkwaardige vereisten gelden. Er bestaat geen officieel erkende lijst van landen of beursvennootschappen die gelijkwaardige internationale openbaarmakingsvereisten hanteren. Er dient dan ook een beoordeling te worden gemaakt door de instelling om te bepalen of dit het geval is.

Bij de beursvennootschap kunnen er naast de verhandelbare ook niet verhandelbare aandelen zijn. Indien de openbaarmakingsvereisten niet van toepassing zijn op de niet-beursgenoteerde aandelen, wordt niet aan de uitzondering voldaan en dient de instelling alsnog het reguliere cliëntenonderzoek uit te voeren. Het niet vrij verhandelbare aandelenkapitaal valt dan aldus niet onder het vereenvoudigd cliëntenonderzoek. Een Wwft-instelling zal zich dus moeten afvragen in welke mate haar cliënt beursgenoteerd is.

Kort samengevat geldt het volgende. Indien de Wwft-client:

- i. een beursvennootschap betreft;
- ii. die is onderworpen aan bepaalde openbaarmakingsvereisten, en;
- iii. de openbaarmakingsvereisten voor het gehele aandelenkapitaal gelden, en;
- iv. geen andere hoog risicofactoren tegenover staan die regulier cliëntenonderzoek rechtvaardigen;

kan worden volstaan met vereenvoudigd cliëntenonderzoek op grond van artikel 6 Wwft en hoeft de Wwft-instelling geen (pseudo) UBO te identificeren of de identiteit daarvan te verifiëren.

Dat neemt niet weg dat de identiteit van de (groot)aandeelhouders of hoger leidinggevend personeel op grond van de Wwft van belang kan zijn in het kader van het onderzoek naar de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt en het kunnen screenen van relaties tegen Sanctielijsten. Het is derhalve van belang dat Wwft-instellingen kennisnemen van de informatie die op basis van de openbaarmakingsverplichtingen beschikbaar is en dat zij deze informatie vastleggen.

Moment van identificatie

Artikel 4, eerste lid Wwft bepaalt dat verificatie van de identiteit van de cliënt of UBO plaatsvindt voorafgaand aan het aangaan van een zakelijke relatie of transactie door een instelling. In afwijking hiervan bepaalt het derde lid dat een instelling ervoor kan kiezen om de verificatie van de identiteit van de cliënt of UBO gedurende het aangaan van de zakelijke relatie te voltooien om de normale zakelijke dienstverlening niet onnodig te verstoren. Voorwaarden hiervoor zijn wel dat dit alleen in situaties mag waarin dit noodzakelijk is om de dienstverlening niet te verstoren, er weinig risico op witwassen of financieren van terrorisme bestaat en dat de identificatie zo snel mogelijk na het eerste contact wordt voltooid. Op grond van het vierde lid van artikel 4 Wwft is het toegestaan een rekening, met inbegrip van een rekening voor effectentransacties, te openen voordat de verificatie van de identiteit van de cliënt heeft plaatsgevonden, indien de instelling waarborgt dat deze rekening niet kan worden gebruikt voordat de verificatie heeft plaatsgevonden. Dit kan bijvoorbeeld door deze rekening geblokkeerd te houden totdat de verificatie van de identiteit is afgerond.

5.8 Verscherpt cliëntenonderzoek

Indien zich een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme voordoet, verricht de instelling een verscherpt cliëntenonderzoek. In deze gevallen, maar ook in de gevallen die reeds onder het oude recht als gevallen van hoog risico werden gekwalificeerd, dient een instelling verscherpte maatregelen te treffen. Een verscherpt cliëntenonderzoek dient te worden verricht indien een zakelijke relatie of transactie naar haar aard een hoger risico vertegenwoordigt. De instelling dient op basis van een risicobeoordeling voorafgaand aan het aangaan van een zakelijke relatie of het verrichten van een transactie, vast te stellen of zich een dergelijk hoger risico voordoet. Daartoe moet een instelling in haar risicobeoordeling in ieder geval rekening houden met de risicofactoren die worden genoemd in bijlage III bij de herziene vierde anti-witwasrichtlijn. Ook neemt een instelling redelijke maatregelen om alle complexe en ongebruikelijk grote transacties, en alle ongebruikelijke transactiepatronen die geen duidelijk economisch of rechtmatig doel hebben, te onderzoeken. In dat geval onderwerpt de instelling de gehele zakelijke relatie met de cliënt aan een verscherpte controle.

De AFM heeft - net zoals collega toezichthouders wereldwijd - al eerder gewaarschuwd voor de risico's die gepaard gaan met crypto's. Omdat transacties met crypto's naar hun aard een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme met zich brengen, moet een instelling altijd een verscherpt cliëntenonderzoek uitvoeren. Dit betekent onder andere dat instellingen het verscherpt cliëntenonderzoek uitvoeren op cliënten die deelnemers in de beleggingsinstelling zijn,

cliënten die professionele tegenpartijen zijn en correspondentrelaties. Andere mogelijke risico's zijn de betrokkenheid van cliënt bij potentieel hoog risico - activiteiten of sectoren, zoals cash-intensieve activiteiten of de vastgoedsector.

Beheersmaatregelen

De instelling treft bij een hoger risico verscherpte maatregelen en dient daarbij meer gegevens over de cliënt te verzamelen en te controleren om het hogere risico te beperken en te beheersen. Maatregelen in het kader van verscherpt cliëntenonderzoek zijn bijvoorbeeld:

- Vergroting van de hoeveelheid informatie die voor customer due diligence (CDD)-doeleinden wordt ingewonnen, bijvoorbeeld:
 - informatie over familieleden en naaste zakenpartners;
 - informatie over de vroegere en huidige zakelijke activiteiten en bronnen van inkomsten van de cliënt of de uiteindelijke belanghebbende; en
 - (diepgaande) zoekacties naar ongunstige berichtgeving in de media.
- Validatie van de informatie uit onafhankelijke en betrouwbare bronnen die voor CDD-doeleinden wordt ingewonnen om de identiteit van de cliënt of de uiteindelijke belanghebbende te bevestigen, onder andere door vast te stellen dat het vermogen en de geldmiddelen van de cliënt die in de zakelijke relatie worden gebruikt, niet de opbrengsten van criminele activiteiten zijn. De bron van de middelen of van het vermogen kan onder andere worden geverifieerd door de aangiften omzetbelasting en inkomstenbelasting, kopieën van door een externe accountant gecontroleerde rekeningen, loonstrookjes, openbare akten of berichtgeving in onafhankelijke media te raadplegen.
- Verhoging van de frequentie van periodieke evaluaties en diepgaander transactiemonitoring.

De cliënt is fysiek niet aanwezig

Het bepaalde in artikel 8, tweede lid, Wwft (oud) dat een instelling verscherpte cliëntenonderzoekmaatregelen moest nemen wanneer een cliënt niet fysiek aanwezig is voor verificatie van diens identiteit, is vervallen. Ook de maatregelen om hoger risico te compenseren zijn vervallen, bijvoorbeeld de naam-nummer controle (de zogenaamde '1-cent overboeking').

Wel worden in bijlage III bij de herziene vierde anti-witwasrichtlijn 'zakelijke relaties op afstand of transacties op afstand, zonder sommige garanties, zoals elektronische identificatiemiddelen' als hoger risico aangeduid. Een instelling houdt in haar risicobeoordeling in ieder geval rekening met deze risicofactor. Indien een cliënt niet fysiek aanwezig is, kunnen instellingen verificatie op afstand toepassen door middel van innovatieve technologieën. Hierbij dienen zij tenminste rekening te houden met de volgende risicofactor in bijlage III bij de herziene vierde anti-witwasrichtlijn: "nieuwe producten en nieuwe zakelijke praktijken, daaronder begrepen nieuwe leveringsmechanismen, en het gebruik van nieuwe of in ontwikkeling zijnde technologieën voor zowel nieuwe als reeds bestaande producten."

Innovatieve oplossingen

Het staat instellingen vrij om innovatieve oplossingen voor de verificatie van de identiteit te bedenken. Deze bestaan bijvoorbeeld uit verificatie van de identiteit van cliënten (die niet in

persoon aanwezig zijn) op basis van traditionele identiteitsdocumenten (bijvoorbeeld een paspoort, een rijbewijs of een nationale identiteitskaart) via verschillende draagbare apparaten zoals smartphones.

Naast de bekende risicofactoren (cliënt, product, diensten, transactie, leveringskanaal en geografische risicofactoren), dienen instellingen die gebruik maken van innovatieve CDD-oplossingen ook andere risicofactoren in hun risicoanalyse meenemen. De instelling dient te beoordelen of;

- zij over de juiste technische vaardigheden beschikt om toezicht te houden op de ontwikkeling en juiste implementatie van innovatieve oplossingen, vooral wanneer deze oplossingen door een derde partij worden ontwikkeld of gebruikt;
- het senior management en de compliance officer voldoende kennis hebben van de innovatieve oplossing; en
- instellingen al dan niet de een noodplan hebben om de continuïteit van de CDD te waarborgen. De voortzetting van de diensten dienen gewaarborgd te zijn indien de innovatieve oplossing te kampen heeft met (onherstelbare) systeemstoringen, of indien een zakelijke relatie tussen het bedrijf en een externe leverancier van de oplossing wordt beëindigd (wanneer deze niet intern wordt ontwikkeld).

De hierboven genoemde risicofactoren worden uitgewerkt en geconcretiseerd in de ESA's 'Opinion on the use of innovative solutions by credit and financial institutions when complying with their customer due diligence (CDD) obligations'.

Hoog risicostaten

Voorts dient een verscherpt cliëntenonderzoek plaats te vinden indien de cliënt - of de UBO van de cliënt - woonachtig of gevestigd is, dan wel zijn zetel heeft, in een staat die door de Europese Commissie is aangewezen als een hoog risico-staat. Daarbij gaat het om derde landen die in hun nationale wetgeving ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme strategische tekortkomingen vertonen, die een aanzienlijke bedreiging vormen voor het financieel stelsel van de Europese Unie.

In aanvulling daarop moet een instelling met betrekking tot transacties, zakelijke relaties en correspondentbankrelaties gerelateerd aan staten die door de Europese Commissie zijn aangewezen als staten met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme de volgende verscherpte onderzoeksmaatregelen:

- verzamelen van aanvullende informatie over die cliënten en uiteindelijk belanghebbenden;
- verzamelen van aanvullende informatie met betrekking tot het doel en de aard van die zakelijke relatie;
- verzamelen van informatie over de herkomst van de fondsen die bij die zakelijke relatie of transactie gebruikt worden en de bron van het vermogen van die cliënten en van die uiteindelijk belanghebbenden;
- verzamelen van informatie over de achtergrond van en beweegredenen voor de voorgenomen of verrichte transacties van die cliënten;

- verkrijgen van goedkeuring van het hoger leidinggevend personeel voor het aangaan of voortzetten van die zakelijke relatie;
- verrichten van verscherpte controle op die zakelijke relatie met en de transacties van die cliënten, door het aantal controles en de frequentie van actualiseringen van gegevens over die cliënten en die uiteindelijk belanghebbenden te verhogen en door transactiepatronen te selecteren die nader onderzocht moeten worden.

Dit betekent ook dat indien het een Nederlandse rechtspersoon is met een UBO uit een dergelijke staat of indien er geldstromen van of naar een dergelijke staat gaan, de instelling deze verscherpte cliëntenonderzoeksmaatregelen moet nemen.

PEP

PEP staat voor ‘politically-exposed person’ of, in het Nederlands: ‘politiek prominent persoon’. Onder PEP’s worden verstaan personen die een prominente politieke functie bekleden of hebben bekleed en de directe familieleden (zijnde partners, meerderjarige en minderjarige kinderen en ouders) of naaste geassocieerden (bijvoorbeeld iemand die met een PEP nauwe zakelijke relaties heeft) van deze personen. Het begrip PEP beperkt zich niet langer tot buitenlandse politiek prominente personen: ook binnenlandse politiek prominente personen vallen nu onder dit begrip.

Een PEP is in elk geval⁸:

- a. staatshoofd, regeringsleider, minister, onderminister of staatssecretaris;
- b. parlamentslid of lid van een soortgelijk wetgevend orgaan;
- c. lid van het bestuur van een politieke partij;
- d. lid van een hooggerechtshof, constitutioneel hof of van een andere hoge rechterlijke instantie die arresten wijst waartegen, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, geen beroep openstaat;
- e. lid van een rekenkamer of van een raad van bestuur van een centrale bank;
- f. ambassadeur, zaakgelastigde of hoge officier van de strijdkrachten;
- g. lid van het leidinggevend lichaam, toezichthoudend lichaam of bestuurslichaam van een staatsbedrijf;
- h. bestuurder, plaatsvervangend bestuurder, lid van de raad van bestuur of bekleeder van een gelijkwaardige functie bij een internationale organisatie.

Middelbare of lagere functionarissen vallen niet onder deze prominente politieke functies.

Zakelijke relaties met PEP’s vereisen aanvullende maatregelen omdat deze groep een grotere kans op reputatieschade, corruptierisico en andere risico’s met zich brengt. De instelling dient risicogebaseerde procedures te hebben om te bepalen of de cliënt of de UBO van de cliënt een PEP is. Instellingen kunnen op verschillende manieren uitzoeken of zij te maken hebben met een PEP en wat de status van de PEP is. Allereerst zal de instelling gebruik kunnen maken van informatie die uit het cliëntenonderzoek is verkregen. De instelling kan echter ook gebruik maken van de diensten van commerciële bedrijven die tegen betaling lijsten met PEP’s beschikbaar stellen. Verder kan een instelling ook openbare bronnen raadplegen. Als aan (toekomstige)

⁸ Op de [website van de Rijksoverheid](#) staat een nadere toelichting en concretisering van het PEP-begrip.

cliënten of UBO's zelf wordt gevraagd om aan te geven of zij PEP zijn, dan is dat niet voldoende om te spreken van een op risico gebaseerde procedure. Een instelling mag niet enkel afgaan op wat de cliënt aangeeft, maar dient zelf eigen onderzoek te verrichten.

In alle gevallen van transacties of zakelijke relaties met cliënten die als PEP kwalificeren of waarbij de UBO van een cliënt als PEP kwalificeert, dan wel in gevallen waarbij de begunstigde van een levensverzekering of waarbij de UBO van die begunstigde een PEP is, dienen verscherpte cliëntenonderzoekmaatregelen te worden getroffen. Deze bestaan allereerst uit passende maatregelen om de bron van het vermogen en van de middelen die bij deze zakelijke relatie of deze transactie gebruikt worden, vast te stellen. Ook is toestemming vereist van een persoon die deel uitmaakt van het hoger leidinggevend personeel voor het aangaan of voortzetten van deze zakelijke relatie of het verrichten van deze transactie. De betekenis van dit begrip 'hoger leidinggevend personeel' komt neer op het senior management van de instelling. Het betreft de dagelijks beleidsbepalers, alsmede de leidinggevend direct onder het niveau van de dagelijks beleidsbepalers die beslissingen kunnen nemen over de blootstelling van een instelling aan bepaalde risico's, waaronder de risico's op witwassen en het financieren van terrorisme. Vervolgens wordt de zakelijke relatie doorlopend aan verscherpte controle en intensieve transactiemonitoring onderworpen.

Voor het onderzoek naar de bron van het vermogen en de middelen die bij de zakelijke relatie betrokken zullen zijn, zal de instelling in de eerste plaats contact opnemen met de cliënt, zodat de cliënt ook op de hoogte wordt gesteld van diens status als politiek prominent persoon. De instelling zal de cliënt daarbij vragen om informatie over de herkomst van zijn vermogen. Van een cliënt wordt verwacht dat dusdanige informatie wordt verstrekt dat de herkomst van het vermogen geen vragen meer oproept bij de instelling.

In dat onderzoek gaat bijzondere aandacht uit naar omstandigheden die afwijken van hetgeen redelijkerwijs verwacht kan worden bij een specifieke cliënt. In veel gevallen zal kunnen worden volstaan met informatie over bijvoorbeeld dienstbetrekkingen, zoals die bijvoorbeeld uit belastingaangiften kan blijken. Die informatie kan, indien nodig, ook bij (voormalig) werkgevers worden opgevraagd. Daar waar het vermogen van een PEP ook een andere herkomst heeft, is aanvullende informatie nodig.

Het gaat er hierbij om dat een instelling uiteindelijk kan vaststellen dat de kennis die hij heeft over de herkomst van het vermogen van de politiek prominente persoon, overeenkomt met de kennis die hij heeft van zijn cliënt en het doel en de aard van de beoogde zakelijke relatie. Op die wijze kan een instelling zich ervan vergewissen dat zijn dienstverlening niet wordt gebruikt voor bijvoorbeeld witwassen.

De risicogebaseerde benadering die op grond van de Wwft gehanteerd moet worden bij het verrichten van cliëntenonderzoek, vergt maatwerk. Dat geldt ook voor de gevallen waarin sprake is van verscherpt cliëntenonderzoek naar een politiek prominent persoon. Zo zal er een lager risico zijn in het geval van bijvoorbeeld de ouders van een Kamerlid die een eenvoudige beleggingsrekening aanhouden ten opzichte van de dochter van een staatshoofd van een land

met een verhoogd risico op corruptie die investeert in private equity of hoog risico assets. Qua intensiteit dienen de maatregelen te worden afgestemd op de risico's in een concreet geval. Dat kan bijvoorbeeld door meerdere bronnen te raadplegen om de informatie die over het vermogen van een politiek prominent persoon is verkregen, te verifiëren. Wordt het risico juist lager geschat, dan kan het verifiëren van deze informatie in sommige gevallen gebeuren aan de hand van een openbare bron, bijvoorbeeld via het internet.

Het risico van een concreet geval zal ook bepalend zijn voor de frequentie waarmee door een instelling wordt nagegaan of de met het cliëntenonderzoek verkregen informatie nog actueel is. Een cliënt kan immers doordat hij of zij een andere functie krijgt of in een andere positie komt, een PEP worden. Het actueel houden van de gegevens gebeurt periodiek. Daarbij worden door instellingen ook signalen betrokken die aanleiding zouden kunnen vormen voor een wijziging in het risicoprofiel van de cliënt. Zijn deze signalen er niet en worden de risico's door een instelling als lager ingeschat, dan kan het zijn dat er een geruime tijd zit tussen het moment waarop het initiële cliëntenonderzoek is verricht en het eerstvolgende moment waarop een instelling contact opneemt met de cliënt. Overigens geldt dat het niet steeds noodzakelijk is contact op te nemen met de cliënt om te beoordelen of eerder verkregen gegevens nog actueel zijn.

Indien de cliënt of de UBO van de cliënt niet langer een prominente politieke functie bekleedt, moeten de verscherpte maatregelen in ieder geval nog een jaar worden toegepast en ook daarna totdat deze persoon niet langer een hoger risico met zich brengt.

Correspondentrelatie

De verplichting om verscherpt cliëntenonderzoek te verrichten bij een 'correspondentrelatie' geldt ook ten aanzien van andere instellingen dan banken, dus ook voor beleggingsinstellingen, beleggingsondernemingen en financiële dienstverleners die bemiddelen in levensverzekeringen.

Onder correspondentrelaties worden betrekkingen tussen instellingen onderling beschouwd die zijn aangegaan voor bijvoorbeeld diensten als contantenbeheer, geldovermakingen, transitrekeningen, valutawisseldiensten, en effectentransacties.

Indien een dergelijke relatie wordt aangegaan met een instelling die niet in de EU is gevestigd, moet er voldoende informatie over die andere instelling worden verzameld om een volledig beeld te krijgen van de aard van haar bedrijfsactiviteiten. Op basis van openbaar beschikbare informatie moet worden beoordeeld wat de reputatie van die instelling is en de kwaliteit van het toezicht dat op die instelling wordt uitgeoefend. Ook moeten de procedures en maatregelen ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme van de andere instelling worden beoordeeld en moeten de verantwoordelijkheden van de beide ondernemingen worden vastgelegd.

Indien het een nieuwe correspondentrelatie betreft wordt de beslissing tot het aangaan van die relatie genomen of goedgekeurd door het hoger leidinggevend personeel. Dit verscherpte cliëntenonderzoek kan risicogebaseerd worden uitgevoerd, hetgeen betekent dat de intensiteit van de maatregelen kan worden afgestemd op het risico van de betreffende correspondentrelatie.

6. Melding Ongebruikelijke Transacties

Op grond van artikel 16 Wwft is een instelling verplicht een uitgevoerde of voorgenomen ongebruikelijke transactie te melden bij de FIU Nederland. Een transactie wordt in de Wwft als volgt gedefinieerd: een handeling of samenstel van handelingen van of ten behoeve van een cliënt, waarvan de instelling ten behoeve van haar dienstverlening aan die cliënt heeft kennisgenomen. Een direct of causaal verband tussen de ongebruikelijke transactie en de werkzaamheden van de instelling is geen vereiste. Het is voor de meldplicht in beginsel niet relevant wanneer een ongebruikelijke transactie heeft plaatsgevonden.

6.1 Objectieve en subjectieve indicatoren

In de bijlage van artikel 4 van het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 staan per type instelling objectieve en subjectieve indicatoren vermeld op grond waarvan beoordeeld moet worden of een transactie als een ongebruikelijke transactie kan of moet worden aangemerkt.

Voor (beheerders van) beleggingsinstellingen, icbe's, beleggingsondernemingen en financiële dienstverleners voor zover zij bemiddelen in levensverzekeringsovereenkomsten, is enkel de zogenoemde subjectieve indicator van toepassing, te weten "transacties waarbij de instelling aanleiding heeft te veronderstellen dat de transactie verband kan houden met witwassen of terrorismefinanciering". De subjectieve indicator schept een meldplicht op basis van de inschatting die de instelling zelf van een bepaalde situatie maakt; de Wwft doet in dat geval een beroep op de professionele beoordeling van de instelling om te bepalen of een bepaalde transactie ongebruikelijk is. De instelling dient volgens de subjectieve indicator melding te maken van een transactie waarbij zij aanleiding heeft om te veronderstellen dat deze verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme.

Voorbeelden van omstandigheden die kunnen duiden op een ongebruikelijke transactie:

- Onduidelijkheid over achterliggende partijen/uiteindelijk belanghebbenden, bijvoorbeeld bij het gebruik van een stroman;
- Voorwenden van een legale herkomst van gelden door deze ten onrechte voor te doen als consultancy-fees, commissies, of leningovereenkomsten;
- Ongebruikelijke herkomst van gelden, bijvoorbeeld uit landen met veel corruptie en politieke instabiliteit of betrokkenheid van offshore vennootschappen;
- Gelden afkomstig van buitenlandse rekeningen van Nederlanders die zijn geopend om de gelden buiten het zicht van de Nederlandse autoriteiten te houden;
- Ongebruikelijk en onverklaarbaar inkomen, zoals een voorgewende erfenis of het winnen van de loterij of het slechts kunnen noemen van niet-verifieerbare bronnen ter verantwoording van gelden;
- Afwezigheid van bepaalde documentatie ter verantwoording, zoals facturen, bankafschriften, koopovereenkomst, financieringsovereenkomst;
- De cliënt weigert te verklaren over de herkomst van het geld;
- Transacties of beleggingen zijn ongebruikelijk voor de cliënt in omvang of aard;

- De cliënt is een niet-gereguleerde nominee company met onbekende aandeelhouders;
- De cliënt is woonachtig of gevestigd in een jurisdictie met een hoger witwas- en terrorismefinancieringsrisico of hoogrisicolanden, zoals belastingparadijzen, landen met bankgeheim, landen waar veel offshore vennootschappen zijn gevestigd of drugs producerende landen;
- De cliënt is ook een financiële onderneming, maar niet geregistreerd of geregistreerd in een jurisdictie met zwak AML/CFT-toezicht;
- De cliënt is betrokken bij, of ontleent zijn vermogen/inkomsten aan potentieel hoog risico - activiteiten of sectoren, zoals cash-intensieve activiteiten, vastgoedsector, trustsector, money transfers, offshore vennootschappen;
- De cliënt is een rechtsfiguur met 'zwevend vermogen', zoals de Trust, de Stiftung, de Zwitserse Treuhand of de Liechtensteinse Anstalt.
- De cliënt maakt gebruik van producten of services die kunnen leiden tot anonimiteit of tot onduidelijke informatie over onderliggende klanttransacties (bijvoorbeeld aandelen aan toonder of omnibusrekeningen).

Een melding dient ook plaats te vinden wanneer het cliëntenonderzoek niet de door de wet voorgeschreven gegevens heeft opgeleverd, en er tevens 'indicaties' zijn dat de desbetreffende cliënt betrokken is bij witwassen of terrorismefinanciering. Ook wanneer een bestaande cliëntrelatie wordt beëindigd, omdat niet alle door de wet voorgeschreven gegevens worden verkregen en deze 'indicaties' er zijn, dient een melding plaats vinden. In deze gevallen moet bij de melding ook worden aangegeven waarom het cliëntenonderzoek is mislukt (art. 16 lid 4 Wwft).

6.2 Melden bij FIU

Voordat een instelling over kan gaan tot het doen van een melding, moet zij eerst geregistreerd zijn bij de FIU. De meldprocedure staat toegelicht op de website van FIU onder 'instellingen'. Het is belangrijk dat instellingen melden onder de juiste meldersgroep: indien bijvoorbeeld een instelling zowel een bankvergunning als een vergunning voor een beleggingsonderneming heeft, en de ongebruikelijke transactie heeft plaatsgevonden in het kader van de dienstverlening van de beleggingsonderneming, dan dient onder de meldersgroep beleggingsonderneming gemeld te worden.

Wanneer de instelling tot de conclusie komt dat sprake is van een ongebruikelijke transactie, dan dient deze transactie gemeld te worden bij de FIU. Een melding van een verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transactie dient onverwijld plaats te vinden, nadat het ongebruikelijke karakter van die transactie bekend is geworden (artikel 16, eerste lid, Wwft). Wat er precies in de melding moet staan, is terug te vinden in artikel 16 lid 2 Wwft. Dat is onder meer de identiteit van de cliënt, de identiteit van de UBO en - voor zover mogelijk - de identiteit van degene ten behoeve van wie de transactie wordt uitgevoerd. Daarnaast moet uit de melding duidelijk blijken welke omstandigheden hebben geleid tot het ongebruikelijke karakter van de transactie. Het niet melden van een ongebruikelijke transactie, terwijl de instelling bekend is met

het ongebruikelijke karakter van de transactie, is een economisch delict in de zin van artikel 1, sub 2 van de Wet op de economische delicten (WED).

6.3 Vrijwaring

De Wwft kent een strafrechtelijke en een civielrechtelijke vrijwaring voor instellingen die een melding hebben gedaan bij de FIU. De strafrechtelijke vrijwaring is opgenomen in artikel 19 Wwft. Deze houdt in dat de gegevens die een instelling in het kader van haar melding heeft verstrekt, niet kunnen worden gebruikt ten behoeve van een opsporingsonderzoek of strafrechtelijk onderzoek tegen de instelling op het gebied van witwassen en terrorismefinanciering. Om voor een strafrechtelijke vrijwaring ten aanzien van een gemelde transactie in aanmerking te komen, is expliciet de voorwaarde verbonden dat een melding te goeder trouw dient te zijn verricht. Daarmee is bedoeld dat de instelling niet zelf bewust heeft meegewerkt aan de desbetreffende feiten. De civielrechtelijke vrijwaring is opgenomen in artikel 20 Wwft. Deze houdt in dat een instelling civielrechtelijk niet aansprakelijk is voor de schade die iemand anders als gevolg van de melding lijdt. Hierbij is de voorwaarde opgenomen dat gehandeld is in de redelijke veronderstelling dat uitvoering wordt gegeven aan de verplichtingen van artikel 16 en 17 Wwft.

6.4 Geheimhouding

In artikel 22 en 23 Wwft is de geheimhoudingsplicht ten aanzien van verrichte meldingen opgenomen. Een instelling die een melding heeft gedaan of nadere informatie heeft verstrekt, is verplicht tot geheimhouding van de melding. Op grond van artikel 23a Wwft deelt een instelling wél informatie over een melding ingevolge artikel 16 Wwft door die instelling binnen de groep, tenzij de FIU andersluidende instructies geeft.

De AFM mag als toezichthouder bij instellingen rapporten van de FIU-melding opvragen en doet dit ook regelmatig. De AFM controleert dan in hoeverre de betreffende instelling tijdig een FIU-melding heeft gedaan en wat de kwaliteit is van deze melding. Op basis van de meldrapporten destilleert de AFM casuïstiek en brengt dit - geanonimiseerd - naar buiten op [haar website](#). Deze casuïstiek zal met regelmaat worden aangevuld.

6.5 Incidentmelding

Witwassen en financieren van terrorisme vormen een ernstig gevaar voor de integere bedrijfsuitoefening van een instelling. Daarom kan een verrichte ongebruikelijke transactie ook als 'incident' in de zin van artikel 1 BGfo kwalificeren. Het is aan de instelling om een inschatting te maken of de ongebruikelijke transactie als incident kwalificeert. Beheerders van beleggingsinstellingen voor zover zij rechten van deelneming aan niet-professionele beleggers aanbieden, icbe's, beleggingsondernemingen en financiële dienstverleners zijn verplicht om incidenten onverwijld bij de AFM te melden.

6.6 Follow-up

Tot slot kan het zijn dat de FIU-melding aanleiding geeft om aanvullende maatregelen te treffen ten aanzien van de betreffende cliënt. Te denken valt aan het aanscherpen van het risicoprofiel of het frequenter monitoren van de verrichte transacties van de cliënt.

7. Vastlegging, bewaarplicht en opleiding

7.1 Vastlegging en bewaarplicht

Artikel 33 Wwft bepaalt dat een instelling die op grond van de Wwft cliëntenonderzoek heeft verricht, op opvraagbare wijze de documenten en gegevens vastlegt die zijn gebruikt voor de naleving van het bepaalde in artikel 3, tweede tot en met vierde lid, artikel 3a, eerste lid, artikel 6, eerste en tweede lid, artikel 7, tweede lid, en artikel 8, derde tot en met zesde en achtste lid, Wwft. Dat betekent onder meer dat van rechtspersonen ook de gegevens worden vastgelegd van de personen die bij de instelling optreden voor de rechtspersoon. Van de UBO wordt de identiteit van de UBO en de wijze waarop deze is geverifieerd vastgelegd. Uit het dossier blijkt ook hoe het besluitvormingsproces rond de cliëntacceptatie tot stand is gekomen, bijvoorbeeld in het geval van hoog-risico cliënten. De diverse dossiers en bestanden dienen goed toegankelijk te zijn voor de toezichthouder.

Een instelling dient (ongebruikelijke) transactiegegevens deugdelijk vast te leggen, op te slaan en voor vijf jaar te bewaren zodat de transactie reconstrueerbaar is (artikel 34 Wwft). Het vastleggen en bewaren van persoonsgegevens die in het kader van de Wwft (bijvoorbeeld voor het cliëntenonderzoek) worden verzameld, is een verwerking van persoonsgegevens als bedoeld in de AVG.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

In de huidige Wwft is rekening gehouden met de AVG. Een belangrijk beginsel in de AVG is het beginsel van doelbinding. Dit beginsel bepaalt dat persoonsgegevens alleen mogen worden verwerkt voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden. Verdere verwerking van die persoonsgegevens op een wijze die niet met deze doeleinden verenigbaar is, is niet toegestaan. Dit beginsel is uitgewerkt in artikel 34a Wwft. Daarin is vastgelegd dat Wwft-instellingen persoonsgegevens op basis van de Wwft alleen mogen verwerken met het oog op het voorkomen van witwassen en financieren van terrorisme (doel). De persoonsgegevens mogen niet verder worden verwerkt op een manier die niet met dit doel verenigbaar is. Meer informatie over dit onderwerp staat in de 'Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)' van de ministeries van Financiën en Justitie en Veiligheid.

7.2 Opleiding

Een instelling moet er zorg voor dragen dat haar medewerkers alsmede de dagelijks beleidsbepalers bekend zijn met de bepalingen van de Wwft. De opleiding dient hen in staat te stellen een ongebruikelijke transactie te herkennen en een cliëntenonderzoek goed en volledig uit te voeren. Om de ontwikkelingen te kunnen volgen en het bewustzijn blijvend te bevorderen, is een opleiding niet eenmalig, maar wordt deze regelmatig aangeboden.

Om opleidingen zo effectief mogelijk in te richten is het van belang om het aanbod toe te spitsen op de verschillende functies binnen de instelling. Zo zal de inhoud, diepgang en frequentie afhankelijk zijn van de functie die de medewerker bekleedt. Het ligt in de rede dat de

compliancefunctie aanvullende opleidingen volgt om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen inzake wet- en regelgeving en witwas- en terrorismefinancieringsrisico's. De dagelijks beleidsbepalers – die belast zijn met de verantwoordelijkheid voor de naleving van de Wwft en Sw – krijgen voldoende opleidingen om hun (eind)verantwoordelijkheid te kunnen dragen.

De vorm waarin de opleiding wordt aangeboden, is vrij. Instellingen kunnen onder andere denken aan gecertificeerde opleidingen, (in-house) trainingen, e-learning modules en awareness-sessies. Wel dienen instellingen (met materiaal) te kunnen onderbouwen hoe met de betreffende opleiding(en) wordt voldaan aan het opleidingsvereiste van de Wwft. Bijvoorbeeld het (ongedocumenteerd) wekelijks bespreken van Wwft-issues tijdens een teamoverleg kan niet worden beschouwd als een 'opleiding'. Een adequate vastlegging van het aanbod, de gevolgde trainingen, de frequentie en van wie opleidingen volgen stelt instellingen in staat om het kennisniveau binnen de organisatie doorlopend vast te stellen, te monitoren en daarop in te spelen.

8. Sectorspecifieke aandachtspunten

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de AML/CFT risico's die zich kunnen manifesteren binnen de verschillende vormen van dienstverlening door beleggingsondernemingen, (beheerders van) beleggingsinstellingen, financiële dienstverleners die bemiddelen in levensverzekeringen en financiële dienstverleners die onder het Nationaal Regime vallen.

Er zijn (internationale) bronnen die instellingen ondersteuning bieden bij de naleving van de anti-witwasregelgeving. Hieronder staat een aantal van deze bronnen:

Op 4 januari 2018 hebben de ESA's (EBA, ESMA en EIOPA) [gemeenschappelijke richtsnoeren betreffende risicofactoren](#) uitgebracht. De richtsnoeren bevatten hoofdstukken die betrekking op de beleggingsondernemingen (hoofdstuk 5 en hoofdstuk 8), beleggingsinstellingen (hoofdstuk 9) en financiële dienstverleners die bemiddelen bij levensverzekeringen (een subsectie van hoofdstuk 7). Daarnaast zijn er nog algemene aanwijzingen over hoe financiële instellingen hun risicobeoordelingsproces moeten inrichten (hoofdstuk 2).

Op 25 oktober 2018 heeft de FATF de '[Risk-Based Approach Guidance for the Securities Sector](#)' en de '[Risk Based approach for the Life Insurance Sector](#)' gepubliceerd. De richtsnoeren bieden specifieke richtlijnen en voorbeelden voor beleggingsondernemingen, beheerders van beleggingsinstellingen en financiële dienstverleners die bemiddelen in levensverzekeringen, om een risicogebaseerde invulling te kunnen geven aan de naleving van de Wwft.

Belangrijk aandachtspunt voor beleggingsondernemingen en (beheerders van) beleggingsinstellingen is de ruime definitie van het cliëntbegrip in de Wwft. Deze ruime definitie betekent dat ook zakelijke relaties met professionele tegenpartijen (bijvoorbeeld bij handelaren voor eigen rekening) in het kader van de kernactiviteiten van de instelling onder de Wwft vallen.

8.1 Beleggingsondernemingen

Een beleggingsonderneming kan verschillende beleggings- en nevendiensten verlenen en/of beleggingsactiviteiten verrichten. Beleggingsondernemingen kunnen bijvoorbeeld direct betrokken zijn bij het uitvoeren van transacties maar er kan ook sprake zijn van een dienst waarbij uitsluitend beleggingsadvies wordt gegeven. Een beleggingsonderneming kan echter ook een exploitant zijn van een handelsplatform zoals een MTF of OTF. Ondanks deze diversiteit geldt dat alle beleggingsondernemingen instelling zijn in de zin van de Wwft en onder toezicht van de AFM staan voor wat betreft de regelgeving in de Wwft en de Sanctiewet.

8.2 Beheerders van beleggingsinstellingen

In de Wwft wordt bepaald dat, indien een beleggingsinstelling of icbe een aparte beheerder heeft, de beheerder van de beleggingsinstelling verantwoordelijk is voor de naleving van de Wwft. Indien de beleggingsinstelling geen aparte beheerder heeft, is de beleggingsinstelling zelf verantwoordelijk. Hierna wordt de beheerder als aanspreekpunt gehanteerd.

Ook de markt van (beheerders van) beleggingsinstellingen is divers. Bij de distributie van rechten van deelneming in beleggingsinstellingen kunnen diverse partijen betrokken zijn. Te denken valt aan fondsmanager, adviseurs, depositories en sub-custodians en in sommige situaties 'prime brokers'. De wijze waarop de rechten aangeboden worden aan investeerders heeft invloed op de mate waarin de beheerder kennis heeft of kan hebben van de cliënt of de investeerder.

Onder Europees recht (en daarmee dus ook onder Nederlands recht) worden op dit moment twee soorten collectieve beleggingsvehikels onderscheiden, namelijk instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) en instellingen voor collectieve belegging die niet als icbe kwalificeren (AIFM). Binnen de AIFM-instellingen valt nog onderscheid te maken tussen AIFM-instellingen met een vergunningplicht en van de vergunningplicht vrijgestelde beheerders van beleggingsinstellingen (geregistreerde beheerders). Die laatste groep is uitgezonderd van een vergunningplicht maar staat wel onder toezicht van de AFM voor wat betreft de regelgeving in de Wwft en de Sanctiewet. Daarnaast mogen sommige beheerders ook bepaalde beleggingsdiensten, zoals vermogensbeheer of advies, verlenen.

De wijze waarop de investeerder rechten van deelneming in de beleggingsinstelling aan kan schaffen is bepalend voor het cliëntbegrip. Hierbij moet rekening gehouden worden bij het bepalen van de relevante witwasrisico's en de wijze waarop cliëntenonderzoek plaats dient te vinden. Hoewel beleggingsinstellingen veelal gericht zijn op de (middel)lange termijn en daardoor wellicht minder interessant lijken voor witwasdoeleinden, kunnen ze bijvoorbeeld in de versluieringsfase voor witwassen of het financieren van terrorisme gebruikt worden. Te denken valt bijvoorbeeld aan de volgende risico verhogende aspecten:

- De rechten van deelneming worden veelal op een non-face-to-face basis aangeboden. Toegang tot en overdracht van de rechten kan relatief eenvoudig en snel plaatsvinden. Dit maakt beleggingsinstellingen mogelijk geschikt om de herkomst van de middelen te versluieren.
- In het verlengde geldt dat bijvoorbeeld bij een beursgenoteerde beleggingsinstelling de rechten van deelneming verhandeld kunnen worden zonder dat de beheerder ten tijde van of voorafgaand aan de trade geïnformeerd wordt.
- Fondsen die voor enkele investeerders (bijvoorbeeld high net worth individuals) beschikbaar gemaakt zijn, waarbij wellicht feitelijk sprake is van een persoonlijk investeringsvehicle in plaats van een beleggingsinstelling.

8.3 Wealth management

Diensten van beleggingsondernemingen of (beheerders van) beleggingsinstellingen kunnen betrekking hebben op zogenaamde 'wealth management' of 'private banking' dienstverlening. Voorbeelden van diensten die kenmerkend zijn voor 'wealth management' zijn vermogensbeheer en beleggingsadvies. Deze vorm van dienstverlening is gericht op 'high net-worth-individuals' en hun familie en/of bedrijven. Deze diensten kunnen bijzonder kwetsbaar zijn voor misbruik door cliënten die de oorsprong van hun geldmiddelen willen verbergen of, bijvoorbeeld, belasting in

hun eigen rechtsgebied willen ontduiken. 'Wealth management' of 'private banking' wordt als verhoogd risico genoemd in bijlage III van de herziene vierde anti-witwasrichtlijn.

Enkele risicoverhogende factoren hierbij zijn (niet limitatief):

- Transacties en portefeuilles met een zeer hoge waarde;
- Complexe producten en diensten, met inbegrip van specifieke beleggingsproducten;
- Een verwachting van vertrouwelijkheid en discretie;
- Rijke en invloedrijke cliënten inclusief cliënten met een publieke functie, PEP's en cliënten woonachtig in het buitenland;
- Gebruik van complexe structuren met bijvoorbeeld trusts en SPV's;
- Grensoverschrijdende overeenkomsten waarbij verschillende assets over verschillende jurisdicties verspreid zijn waarbij geldt dat een betrokken instelling gevestigd is in een land met een hoog witwasrisico of een land dat zich niet conformeert aan internationale fiscale regels;
- Het inkomen van cliënten wordt gegenereerd in landen en/of sectoren met een hoger witwasrisico.

De relatiebeheerder van dergelijke cliënten, speelt een belangrijke rol in de risicobeoordeling van de cliënt. Nauw contact van de relatiebeheerder met de cliënt vergemakkelijkt het vergaren van informatie waarmee een vollediger beeld van de activiteiten en de aard (van het bedrijf) van de cliënt kan worden verkregen (bijv. inzicht in de bron van de middelen van de cliënt, de reden waarom complexe of ongebruikelijke regelingen toch eerlijk en rechtmatig kunnen zijn, of de reden waarom verscherpt cliëntenonderzoek passend kan zijn).

Dit nauwe contact kan echter ook tot belangenverstrengeling leiden als de relatiebeheerder een te nauwe band met de cliënt ontwikkelt, ten koste van de inspanningen van de onderneming om het risico van financieel-economische criminaliteit en integriteitsschendingen te beheersen. Derhalve is ook onafhankelijk toezicht op de risicobeoordeling passend, dat kan worden uitgevoerd door de compliancefunctie en het hoger leidinggevend personeel.

8.4 Risico factoren voor beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen

Zowel bij beleggingsondernemingen als beheerders van beleggingsinstellingen kunnen bijvoorbeeld de volgende risicoverhogende factoren aan de orde komen:

- De mogelijkheid om betalingen aan derden te doen waarbij een beleggingsrekening als betaalrekening wordt gebruikt.
- Het regelmatig wijzigen van de betalingsgegevens op verzoek van de cliënt.
- Er ontbreekt een economische rationale voor de beleggingen.
- De cliënt vraagt om lange termijn investeringen te kopen of te verkopen in een korte periode na de initiële investering, zonder economische rationale en in het bijzonder indien er sprake is van grote verliezen of hoge transactiekosten.

8.5 Financiële dienstverleners

De Wwft is van toepassing op financiële dienstverleners die bemiddelen in levensverzekeringen en financiële dienstverleners die gebruik maken van het Nationaal Regime (en daardoor als beleggingsonderneming kwalificeren). Op de website van de AFM bevindt zich de AFM-brochure die zich specifiek richt op de [naleving van de Wwft en Sw](#) door de financiële dienstverlener.

Bemiddelen in levensverzekeringen

In deze leidraad worden onder 'levensverzekeringsproducten en andere beleggingsgerelateerde verzekeringsproducten', zoals bedoeld in de FATF-woordenlijst, overeenkomsten bedoeld die primair zijn bedoeld om de polishouder financieel te beschermen tegen het risico van een onzekere toekomstige gebeurtenis - zoals overlijden of ziekte. Levensverzekeringsproducten kunnen ook worden gekocht als belegging of om vermogensplanning of pensioenregelingen te ondersteunen. De meeste levensverzekeringsproducten zijn bedoeld voor de lange termijn en sommige zullen alleen worden uitbetaald als zich een verifieerbare gebeurtenis voordoet, zoals overlijden of pensionering. Over het algemeen zijn de risico's verbonden aan de levensverzekeringsector lager dan andere financiële producten (bijvoorbeeld leningen, betalingsdiensten) of sectoren (bijvoorbeeld bankieren, gokken, goederen met grote waarde). Levensverzekeringsproducten worden verstrekt aan cliënten die natuurlijke personen of rechtspersonen kunnen zijn. De begunstigde van het contract kan de verzekeringnemer zijn (d.w.z. de eigenaar van het contract, die al dan niet de verzekerde is), of een andere aangewezen begunstigde (natuurlijke personen evenals rechtspersonen of juridische entiteiten).

Verzekeringstussenpersonen staan rechtstreeks in contact met hun cliënten en zijn het oog en het oor van de verzekeraar. De rol van de tussenpersoon in het kader van de naleving van de Wwft is dan ook zeer belangrijk.

Enkele risicoverhogende factoren hierbij zijn (niet limitatief):

- de financiële dienstverlener wordt geconfronteerd met de omstandigheid dat de polis van de levensverzekering niet op naam van de werkelijke rechthebbende wordt gesteld;
- de financiële dienstverlener ondervindt problemen met het identificeren van de werkelijke rechthebbende en/of constateert onregelmatigheden bij de tenaamstelling van de polis;
- de cliënt bij de financiële dienstverlener doet navraag naar een afwijkende manier om de premie te voldoen (bijvoorbeeld contant);
- een eenmalig grote storting op een polis waarbij de bron van de middelen onduidelijk is.

Nationaal Regime

Financiële dienstverleners die gebruik maken van het Nationaal Regime zijn tevens te kwalificeren als beleggingsonderneming in de zin van artikel 1:1 Wft, waardoor zij onder de reikwijdte van de Wwft vallen. Het Nationaal Regime is uitgewerkt in artikel 11 van de Vrijstellingsregeling Wft. Daarin is bepaald dat financiële dienstverleners die over een vergunning beschikken voor het adviseren over levensverzekeringen of hypothecaire kredieten, vrijgesteld zijn van de Wft-vergunningplicht voor beleggingsondernemingen. Deze vrijstelling geldt voor zover de financiële

dienstverleners adviseren over deelnemingsrechten in een beleggingsinstelling of icbe dan wel orders inzake deelnemingsrechten in een beleggingsinstelling of icbe ontvangen en doorgeven. Voor de vraag of de Wwft van toepassing is op deze partijen zijn vrijstellingen onder de Wft niet van belang. Relevant is of deze partijen formeel kwalificeren als beleggingsonderneming als bedoeld in artikel 1:1 Wft. Deze partijen moeten voor zover zij beleggingsdiensten verlenen daardoor voldoen aan de verplichtingen uit de Wwft.

Deel II: Sanctiewet 1977

9. Sanctiewet 1977

De Sanctiewet 1977 is een kaderwet en is de grondslag voor de uitwerking van (inter)nationale regels ter uitvoering van de internationale sanctiemaatregelen. Sanctiemaatregelen zijn politieke instrumenten in het buitenland- en veiligheidsbeleid van de Verenigde Naties en de Europese Unie. Het zijn dwingende instrumenten die worden ingezet als reactie op schendingen van onder meer het internationaal recht of mensenrechten.

In de verordeningen van de Europese Unie zijn in beginsel de volgende (financiële) sancties te onderscheiden:

- een gebod tot het bevrozen van goederen;
- een verbod om rechtstreeks dan wel niet rechtstreeks middelen ter beschikking te stellen aan deze personen of organisaties;
- een verbod of restrictie op het verlenen van financiële diensten.

9.1 Toezicht AFM

Met betrekking tot de administratieve organisatie en interne controle (hierna: AO/IC), de meldplicht, bewaarplicht en de informatieplicht van Wwft-instellingen is de AFM belast met het toezicht op de naleving van de Sanctiewet en de op grond van de Sanctiewet vastgestelde regelingen en besluiten met betrekking tot het financieel verkeer (hierna: Sanctieregelgeving). De sanctieregelingen gelden voor iedereen. Instellingen moeten daarom maatregelen nemen om te voorkomen dat zij in strijd handelen met de sanctieregelingen. Dit is namelijk strafbaar en vormt een gevaar voor de integere en beheerste bedrijfsvoering, een belangrijke Wft-(vergunning)eis.

9.2 Naleving Sanctieregelgeving

De instelling waarborgt dat zij op het gebied van de AO/IC maatregelen heeft getroffen ter naleving van de Sanctieregelgeving. Deze maatregelen zien ten minste op een adequate controle van de administratie van de instelling op het overeenkomen van de identiteit van een relatie met een (rechts)persoon of entiteit, als bedoeld in de Sanctieregelgeving, met het oog op het bevrozen van de financiële middelen van die relatie of het voorkomen van het ter beschikking stellen van financiële middelen of diensten aan die relatie. Hiervoor is het van belang dat een instelling weet welke 'relaties' zij in het kader van de Sanctieregelgeving heeft, aangezien deze definitie breder is dan de definitie van 'cliënt' zoals bedoeld in de Wwft, namelijk een ieder die betrokken is bij een financiële dienst of financiële transactie. Hieronder vallen cliënten, vertegenwoordigers en UBO's van cliënten, maar bijvoorbeeld ook bestuurders van aan cliënt gerelateerde partijen.

Doorlopend screeningssysteem

Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met Sanctieregelgeving wordt door de AFM een 'doorlopend screeningssysteem' aanbevolen dat een minimale kans op overtreding van Sanctieregelgeving nastreeft, waarbij screening bijvoorbeeld plaatsvindt bij aanvang, periodiek bij

wijzigingen aan de kant van de relatie (zoals de UBO) en bij wijzigingen op de sanctielijsten, en bij afloop van de relatie. De periodieke screeningsmomenten zijn afhankelijk van het type instelling en relaties.

Sanctielijsten

Een instelling dient haar relaties te screenen tegen de Nationale sanctielijst terrorisme, de EU-sanctielijst en VN-sanctielijst.

Uit de inhoud van de verordeningen kan worden opgemaakt welke financiële sanctiemaatregel(en) het betreft, wat de strekking is en tot welke landen, gebieden, personen of entiteiten de sancties zijn gericht.

Op de [Nationale sanctielijst terrorisme](#) staan personen en organisaties die zijn betrokken bij terroristische activiteiten.

Op de EU-sanctielijst kunnen instellingen zien van welke *personen en entiteiten* tegoeden bevroren dienen te worden op grond van in Nederland geldende financiële sanctieregelgeving. Verboden of restricties op het verlenen van financiële diensten gericht tegen *bepaalde landen en gebieden* staan niet op de EU-sanctielijst genoemd. Daarvoor dient men de verordeningen zelf te raadplegen. De officiële EU-website www.sanctionsmap.eu kan een praktisch hulpmiddel zijn om te achterhalen of een verbod of restrictie geldt op het verlenen van financiële diensten gericht tegen bepaalde landen en gebieden.

Een instelling dient zich ook bewust te zijn van het feit dat sanctiemaatregelen kunnen worden omzeild, bijvoorbeeld door gebruik te maken van tussenpersonen die niet in gesanctioneerde landen gevestigd zijn, en daar maatregelen voor te nemen.

Als u maandelijks op de hoogte wilt worden gebracht van de stand van zaken met betrekking tot Europese en nationale sancties, dan kunt u zich abonneren op de [AFM/DNB Sanctie Alert](#).

Op de webpagina van de AFM over de [Sanctiewet](#) vindt u links naar handige documenten zoals de Nationale sanctielijst terrorisme, de EU-sanctielijst, de geconsolideerde lijst van VN-sancties en de 'Leidraad Financiële Sanctieregelgeving' van het ministerie van Financiën uit 2020.

Meldplicht

Indien de instelling constateert dat de identiteit van een relatie overeenkomt met een (rechts)persoon of entiteit, als bedoeld in de Sanctieregelgeving, meldt de instelling dit onverwijld aan de toezichthouder via e-mail: meldingsanctiewet@afm.nl. Hiervoor moet de instelling het [meldformulier gebruiken](#) op ons AFM-portaal. De instelling meldt tevens de identiteitsgegevens van die relatie aan de toezichthouder. De AFM voert een marginale toets uit op de melding en stuurt deze vervolgens door aan het Ministerie van Financiën. Het vervolg dat de AFM geeft aan de melding is casusafhankelijk. De AFM is bevoegd deze informatie over te dragen aan het Openbaar Ministerie.

Als u constateert dat er sprake is van een (voorgenomen) transactie met een bestaande of nieuwe relatie die op de sanctielijst staat, dan moet u deze in bepaalde gevallen tevens als ongebruikelijke transactie melden bij de FIU. Deze verplichting volgt uit de Wwft.

Het niet melden van een transactie, terwijl de instelling heeft geconstateerd dat de identiteit van een relatie overeenkomt met een (rechts)persoon of entiteit, als bedoeld in de Sanctieregelgeving, is een economisch delict in de zin van artikel 1, sub 2 van de Wet op de economische delicten. Een economisch delict is een strafbaar feit.

Bewaarplicht

De instelling bewaart de melding bij de toezichthouder, zoals hierboven omschreven, alsmede de gegevens van rekeningen van, en transacties met de bij de meldingen betrokken relaties tot vijf jaar nadat de Sanctieregelgeving, waarin de desbetreffende (rechts) persoon of entiteit is genoemd, niet meer van kracht is of buiten werking is gesteld.

Medewerking aan toezichthouders

Desgevraagd stelt de instelling gegevens ter beschikking aan de toezichthouder met betrekking tot de uitvoering van de Sanctieregeling.

Autoriteit Financiële Markten
T 020 797 2000 | F 020 797 3800
Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam
www.afm.nl

De tekst van deze publicatie is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door veranderende wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet actueel is op het moment dat u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door of in verband met acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.